

EDITORIAL

Encarant l'any 2018

Modilianum va assumir la redacció de LA TOSCA el gener del 2012. Llavors donàvem compte de la inauguració del CAP i de les vicissituds que envoltaven la seva construcció, sobretot de la cota zero cap avall: les plantes subterrànies del CAP eren i continuen essent un misteri per als moianesos, una zona fosca que mai no ha donat cap bona notícia.

Han passat sis anys, i ja sembla que el CAP hagi estat aquí sempre. La plaça s'ha fet popular entre els més petits; la façana s'ha anat descrostrant, demanant la substitució de les lloses que han caigut. Però, en un sentit figurat, són els fonaments de l'edifici els que perillan. Aquest 2018 s'haurà de resoldre el concurs de creditors de MoiaFutur i és possible, per no dir probable, que Moia perdi aquesta infraestructura que tant ens va costar. Aquesta amenaça va en paral·lel, tanmateix, amb la constància que els espais públics i les instal·lacions s'han anat arrançant i remodelant. Amb molta modèstia, perquè Moia pot dedicar a inversions aproximadament un 10% del que destina a tornar el deute, una factura que suposa 1.800.000 euros cada any. En el pressupost que es va aprovar el mes de desembre, l'ajuntament ha consignat un partida de 400.000 euros per a inversions. També, per primera vegada en aquests sis anys d'una legislatura i mitja, les entitats de Moia rebran algun suport econòmic en forma de subvencions. I encara, d'aquí a ben poc Moia disposarà d'una seu fixa dels Mossos, que incrementarà la sensació de seguretat. Fer front a problemes

inajornables, instal·lacions més eficients i un nou planejament urbanístic eren prioritats del consistori. En la seva resolució hi ha tingut molt protagonisme Albert Clusella, durant aquest temps primer tinent d'alcalde i regidor d'Urbanisme i que ara ha renunciat al càrrec. Es comença a albirar el final del mandat, però la realitat del país reclama atenció prioritària.

Poc abans de Nadal vam anar a votar i poca cosa s'ha mogut al Moianès. Es van ultrapassar les cotes de participació, que ja venien elevades de les anteriors eleccions, i els resultats ens diuen el que ja sabíem: que al Moianès estem en l'epicentre de la Catalunya independentista o republicana. Tres quartes parts dels votants es van decantar per opcions d'aquest bloc, mentre que els unionistes van concentrar el vot en Ciutadans. Pel desembre un centenar de moianesos s'havien desplaçat a Brussel·les, una vivència intensa que va fer empètitir un viatge feixuc i el fred del nord. Quan llegiu aquestes línies, però, s'estarà constituint el Parlament per a formar el govern que permetrà aixecar el 155 i recuperar autonomia de gestió. Amb potencials diputats a la presó o a Brussel·les, no serà pas tema senzill. «Les societats no deixen mai de canviar», s'ha escrit fa poc, «però amb prou feines com a conseqüència de la nostra intenció de fer-ho». Mai no sabem quin serà el recorregut i l'abast de les nostres accions, si es quedaran en un no-res o seran la palanca per a impulsar-ne d'altres. Fem el millor que sabem allò que ens toca fer i encarem, col·lectivament, aquest 2018.

ÍNDIX

Editorial	3
Eleccions 21-D	5
L'independentisme manté el 77% de suport ... <i>J. Clarà</i>	5
«CLV» un rap moianès que triomfa a les xarxes. <i>J. Font</i>	7
Pintades feixistes contra el periodista moianès ... <i>J. Font</i>	8
«Omplim Brussel·les», 7 desembre 2017. <i>R. Portet</i>	9
Concurs «La qualitat està en el detall»	10
Vida municipal	11
Entrevista a A. Clusella, sis anys regidor d'Urbanisme. <i>J. Font</i>	11
Actes i esdeveniments	15
L'Escolania de Montserrat a Moià. <i>J. Riera</i>	15
Enguany, un Nadal pintat de groc. <i>E. Permanyer, E. Roca</i>	16
Les entitats informen	20
25 anys d'exposicions de diorames. <i>Pessebristes de Moià</i>	20
El Musical abaixa el teló. <i>Direcció del Musical</i>	21
Museu de Moià	23
Activitats del Cercle Artístic	24
Biblioteca de Moià	25
Moianès	26
La fira de l'Estany. <i>D. Prat</i>	26
Pessebre Vivent d'Oló. <i>J. Canamasas</i>	27
Pinzellada del primer any ... <i>Consell Comarcal</i>	28
El Moianès, comarca o altiplà? <i>X. Rius</i>	30
Senyals. <i>S. de Marfà</i>	32
De fora estant	33
Un <i>Tristan und Isolde</i> memorable. <i>M.À. Petit</i>	33
Carta d'agraïment. <i>S. Coll</i>	34
Una mica d'història	35
Els tractors Fordson model «F». <i>J. Carrera</i>	35
Lletres	36
Una majòlica de sant Josep Calassanç. <i>M. Baqués</i>	36
Versos diversos. <i>B. Fonts</i>	38
Miscel·lània	39
El pecat original a Sant Julià d'Úixols. <i>J. Ll. M. Picanyol</i>	39
La connivència dels poderosos. <i>M. Fortuny</i>	40
Breus	42
Publicacions	43
Moviment demogràfic	44
Necrològiques	45
Dades meteorològiques	49

21-D a Les Faixes
(fot. Josep Font)

ELECCIONS 21-D

L'independentisme manté el 77% de suport, amb JxCat 9,5 punts per davant d'ERC

Jaume Clarà

JxCat	ERC	CUP	CeC Cs	PSC	PP
39,3	29,8	8,2	3,7 10,5	5,9	1,7
77,3			3,7 18,1		Altres
Independentisme			CeC Unionisme		0,9

Les eleccions del 21 de desembre passat, convocades pel govern espanyol després de destituir el govern de la Generalitat de Catalunya en virtut de l'article 155 de la Constitució, van registrar, com en el conjunt del país, un rècord de participació, que es va enfilir fins al 85,2%, dos punts i mig més que en els comicis anteriors, de l'any 2015. Aquesta xifra encara va ser superior en diversos municipis del Moianès, arribant al 90,6% a Santa Maria d'Oló i al 91,1% a l'Estany.

Les forces independentistes —Junts per Catalunya (JxCat), Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i les Candidatures d'Unitat Popular (CUP)— van revalidar els resultats de fa dos anys —quan les dues primeres forces anaren unides com a Junts pel Sí (JxSí)—, amb gairebé el mateix percentatge: 77,3% de suport, dues dècimes més que aleshores. El màxim suport el van obtenir a Oló (90,5%),

mentre que els resultats més «modestos» es van produir a Sant Quirze Safaja (68,3%).

La pugna pel primer lloc del bàndol independentista, entre el president exiliat a Brussel·les, Carles Puigdemont (JxCat), i el vice-president empresonat a Estremera (Madrid), Oriol Junqueras (ERC), es va decantar en tots els deu pobles a favor del primer per una diferència global de 9,5 punts: 39,3% a 29,8%. Per municipis, però, la distància entre les dues formacions va ser desigual, arribant fins als 32,2 punts a Granera (on JxCat assoleix el millor registre, 53,2% de suport) o els 20,7 de Sant Quirze Safaja (localitat on ERC només treu el 21,1%); per contra, la diferència es redueix només a 8,0 punts a Oló, 4,7 a Moià i tan sols 1,4 a l'Estany (on ERC treu el millor resultat, 36,9%).

La diferència de 9,5 punts entre la llista que aixopluga el PDeCAT (l'antiga Con-

	Particip.	JxCat	ERC	Cs	CUP	PSC	CeC	PP
Calders	672 87,6	286 42,8	201 30,1	55 8,2	59 8,8	30 4,5	17 2,5	13 2,0
Castellcir	446 85,6	180 40,5	132 29,7	53 11,9	40 9,0	17 3,8	11 2,5	7 1,6
Castellterçol	1.607 85,7	676 42,3	445 27,8	154 9,6	100 6,3	107 6,7	75 4,7	27 1,7
Collsuspina	237 89,1	118 49,8	68 28,7	15 6,3	16 6,8	9 3,8	7 3,0	1 0,4
L'Estany	298 91,1	114 38,3	110 36,9	15 5,0	26 8,7	22 7,4	6 2,0	2 0,7
Granera	62 83,8	33 53,2	13 21,0	6 9,7	7 11,3	1 1,6	2 3,2	0 0,0
Moià	3.600 82,8	1.262 35,1	1.092 30,4	460 12,8	292 8,1	237 6,6	143 4,0	68 1,9
Monistrol Calders	490 86,3	190 39,1	128 26,3	42 8,6	60 12,4	35 7,2	18 3,7	11 2,3
St. Quirze Safaja	390 85,2	162 41,8	82 21,1	66 17,0	21 5,4	24 6,2	22 5,7	6 1,6
Santa Maria d'Oló	742 90,6	326 44,3	267 36,3	24 3,3	73 9,9	20 2,7	12 1,6	12 1,6
Moianès	8.544 85,2	3.347 39,3	2.538 29,8	890 10,5	694 8,2	502 5,9	313 3,7	147 1,7

PACMA: 36 (0,4), Recortes Cero: 12 (0,1). Vots nuls: 32 (0,4) Vots en blanc: 33 (0,4)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaix, Elvira Vilardell
 Administració: Eduard Gómez
 Impressió: Winihard Gràfics, Moià
 Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació
 DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL MODILIANUM

Amb el suport de Generalitat de Catalunya Departament de la Presidència

vergència) i ERC representa, però, un escurçament de 10,8 respecte a la distància que hi hagué entre els dos partits en les autonòmiques de l'any 2012: aleshores la coalició Convergència i Unió va guanyar a ERC per més de 20 punts: 45,5% a 25,2%.

El tercer partit independentista, la CUP, va perdre 3,1 punts de percentatge i es veié superat per Ciutadans. Els seus millors resultats els obté a Granera (11,3%) i Monistrol de Calders (12,4%), no endebades presentava com a setè de la candidatura a l'ex-batlle monistolenc Ramon Vancells. El pitjor registre el tenen a Sant Quirze Safaja (5,4%).

L'unionisme concentra el seu vot

L'unionisme moianesenc creix dos punts i mig en comparació amb fa dos anys, arribant fins al 18,1% dels vots. La seva principal característica, però, és que, mentre llavors es repartia molt equitativament entre les tres forces: PSC (5,7%), Cs (5,7%) i PP (4,2%), ara, com ha passat a tot Catalunya, ha tendit a concentrar-se en la formació d'Inés Arrimadas.

Així, Ciutadans arriben al 10,5% en el conjunt comarcal, sobresortint els seus resultats a Sant Quirze Safaja (17,0%).

En canvi, tenen resultats més magres a l'Estany (5,0%) i, sobretot, a Oló (3,3%).

El PSC, per la seva part, es manté amb el 5,9% (dues dècimes més que fa dos anys), amb els millors dígits a Monistrol de Calders (7,2%) i l'Estany (7,4%) i els pitjors a Granera (1,6%) i Oló (2,7%).

Finalment, el Partit Popular s'estavella fins a quedar reduït a l'1,7% dels sufragis (amb una pèrdua de 2,5 punts), arribant com a molt al 2,0% de Calders i al 2,3% de Monistrol de Calders. A Granera no obté cap vot.

Els Comuns es mantenen

Si bé en una situació d'irrellevància, els Comuns (Catalunya en Comú - Podem) mantenen els resultats que fa dos anys va obtenir Catalunya Sí que es Pot: 3,7% (un guany d'una dècima). El seu millor resultat és a Sant Quirze Safaja (5,7%) i el pitjor a Oló (1,6%).

De la resta de partits, els animalistes del PACMA van obtenir 36 vots (14 a Moià, 10 a Castellterçol, 7 a Calders, 2 a Castellcir i Sant Quirze Safaja, i 1 a Collsuspina), mentre que Recortes Cero es va quedar en 12 (5 a Moià, 3 a Sant Quirze Safaja, 2 a Castellterçol, i 1 a Collsuspina i Monistrol de Calders).

Recompte de vots a Les Faixes (fot. Josep Font)

«CLV», un rap moianès que triomfa a les xarxes

Josep Font

«Va ser una decisió espontània, una reacció a la violència de l'1 d'octubre i també al que va seguir amb el 155. La nostra resposta a la indignació que sentíem va ser immediata, des de dins», assegura Marc Comella. I a partir d'una base musical composta per a l'ocasió, que van anar arrançant, van contactar amb persones vinculades amb Moià que, en diferents

moments, s'han mogut i estan actius en el món del hip-hop, com el col·lectiu La Perrera.

I, mantenint la determinació i l'energia del primer moment de ràbia, van anar eixamplant els contactes per engrandir aquest rap de protesta. Deu intèrprets hi intervenen, que van gravar les seves aportacions

en llocs tant distants com Donostia, París, Barcelona i Moià, amb paisatges tan diversos com la Barceloneta, el Collsacabra o l'escala de l'Escola Pia. I cadascú interpreta el tema CLV en la seva llengua: català, castellà, romanès, portuguès i basc.

Els intèrprets són Lo Guerra, Soler, Bele, Cerberus, Ruthless, AC1, Perro

Sucio, Santafe (a.k.a. Elgosleuri) i Willy Balart. L'edició del vídeo és del moianès Jordi Font. La producció ha anat a càrrec de Ranto i els «escratxos» (punxar els discos) i la mescla a càrrec de Xma-Man.

Van presentar el vídeo a l'Ateneu i el van penjar a les xarxes. Aquí va començar una sorpresa majúscula: només a la pla-

taforma YouTube el videoclip ja ha estat visionat per 10.170 persones a inicis de gener. L'han recomanat exdiputats del Parlament, se n'ha fet ressò la revista musical Enderrock i ha rebut comentaris de més d'un continent. La indignació del diumenge 1 d'octubre i els nervis a flor de pell

que es van viure entre la biblioteca i l'escola pública s'han canalitzat en aquesta ocasió en una expressió cultural d'un impacte que ha sorprès propis i estranys i que mostra un Moià molt divers, amb registres culturals i musicals que expressen emocions amb contundència i, alhora, amb creativitat.

Pintades feixistes contra el periodista moianès Xavier Rius

Josep Font

A finals de novembre van aparèixer a l'Escola Ramon Llull de Barcelona pintades injurioses i homòfobes contra el periodista barceloní Jordi Borràs i el moianès Xavier Rius, així com contra els Mossos.

Les imatges d'aquesta escola s'havien popularitzat perquè va patir una de les càrregues policials més contundents en el referèndum de l'1 d'octubre.

Xavier Rius és un dels màxims especialistes en la ultradreta a Catalunya. L'edició del seu llibre *Xenofòbia a Catalunya* va motivar en el 2013 una querrela de Josep Anglada, líder vigatà de Plataforma x Catalunya, denúncia que va ser desestimada. Xavier

Rius és col·laborador habitual tant de capçaleres d'abast nacional com de la revista LA TOSCA, des d'on li donem suport per aquesta agressió rebuda.

L'Escola Ramon Llull és un immoble representatiu del Noucentisme, declarat patrimoni històrico-artístic i obra de l'arquitecte Josep Goday. Va ser restaurat fa pocs anys i tant aquestes pintades com la intervenció policial de l'1 d'octubre van malmetre l'edifici. Per als moianesencs que utilitzen el cotxes de línia Sagalés per a tornar de Barcelona, s'hi passa a tocar sortint de la plaça Tetuan, en l'encreuament de Consell de Cent amb Diagonal.

«Omplim Brussel·les», 7 desembre 2017

Roser Portet

«Omplim Brussel·les» va ser una iniciativa ciutadana promoguda a les xarxes socials per l'Assemblea Nacional Catalana i Òmnium Cultural. Va consistir en la convocatòria d'una manifestació per al 7 de desembre del 2017 a les onze del matí a Brussel·les. S'escollí aquesta data per

de la Generalitat de Catalunya, reclamar l'alliberament dels presos polítics catalans per haver defensat la creació de la República Catalana i rebutjar l'aplicació de l'article 155 de la Constitució Espanyola. O sigui donar suport tant als polítics que s'han vist obligats a exiliar-se, com als

La manifestació pels carrers de Brussel·les, davant l'edifici de la Comissió Europea

prioritzar la presència d'eurodiputats a la ciutat.

En cotxe, en tren, en avió, en autocar... Un centenar de moianesos —sense tenir coneixement del nombre exacte—, per iniciativa pròpia o bé a través de l'organització de la manifestació, es van desplaçar a la capital europea de manera esglaonada. El fred i els quilòmetres no van fer arronsar els milers de catalans que hi assistiren, unes 45.000 persones segons la policia municipal de la capital belga, unes 60.000 segons la policia federal, unes 90.000 segons les fonts oficioses de l'organització.

L'objectiu d'aquest moviment humà va ser el de donar suport al govern legítim

que es troben tancats a les presons de la Comunitat de Madrid i amb un clam clar de defensa a la democràcia a Catalunya, l'Estat espanyol i la Unió Europea. Fer-ho a Brussel·les significava un toc d'atenció per dir a Europa que es desperti i escolti els catalans. El lema de la manifestació va aparèixer en la pancarta de capçalera i en el faristol dels parlaments: «Europa, desperta't! Democràcia per a Catalunya».

El recorregut de la protesta estava negociat amb les autoritats de Brussel·les: al centre de la ciutat, des del parc del Cinquantenari, passant per les seus de la Comissió Europea i el Consell de la Unió Europea, fins a arribar a la plaça Jean Rey, on es va muntar un dispositiu prepa-

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
 Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

rat amb megafonia i una pantalla gegant perquè es poguessin seguir tots els parlaments. La marxa havia començat a dos quarts de dotze del matí i els crits més escoltats eren «Puigdemont, president», «Llibertat presos polítics», «No esteu sols» i «Independència». Des d'alguns balcons, durant el pas de la manifestació, simpatitzants de la posició unionista feien notar la seva opinió, sempre responent els manifestants amb el tarannà pacífic i cívic a què ens tenen acostumats.

La marxa es va cloure amb l'acte polític. Els parlaments començaren entre la una i dos quarts de dues i, quan finalitzaren, eren gairebé les tres de la tarda i la pluja anava caient, suaument. Era un dia humit i fosc, que quedava caldejat pel groc que vestien els catalans, amb llaços, impermeables, banderes...; el color elegit pels independentistes com a símbol de protesta.

L'acte polític, en el qual van participar personalitats internacionals i els representants de les entitats sobiranistes, estava dividit en tres blocs amb diferents intervencions: el bloc de diputats i polítics europeus que s'hi havia involucrat; el bloc dels drets humans, amb persones expertes en la matèria, i el bloc dels polítics catalans, en què parlaren els consellers exiliats, els presidents de les entitats organitzadores, els caps dels partits del bloc sobiranista i es cloqué amb la intervenció de Carles Puigdemont, president a l'exili. En l'acte també sonaren l'Himne de l'Alegria i els Segadors.

La pluja es va intensificar durant la tarda; però, al costat del magnífic arbre de Nadal que presidia la Grand Place, al centre de Brussel·les, el català era l'idioma dominant i el groc el color que s'hi llua.

L'olor era la de la xocolata.

VIDA MUNICIPAL

Albert Clusella, sis anys regidor d'Urbanisme: «Cal incorporar personal tècnic qualificat»

Josep Font

Albert Clusella (fot. J. Font)

El 20 de desembre del 2017, el dia de reflexió anterior a les eleccions, un altre ple extraordinari i urgent de l'Ajuntament de Moià donava compte de la renúncia del regidor Albert Clusella i Vilaseca. Era una dimissió anunciada, ja que el regidor havia enviat una carta a finals d'agost motivant la seva decisió. Tenint en compte que en aquest mandat també van plegar Joan M. Navarro i Josep Antoni Alcantarilla, i que la persona que rellevarà Albert Clusella serà Gemma Bisbal, l'Ajuntament de Moià estarà compost per nou regidores i quatre regidors, una majoria de dones que convé destacar positivament.

Albert Clusella ha estat primer tinent d'alcalde i regidor, entre altres àrees, d'Urbanisme. Un càrrec estratègic, en qualsevol ajuntament. LA TOSCA ha volgut fer balanç d'aquesta legislatura i mitja.

LA TOSCA havia publicat fa uns anys, recollint paraules de l'alcalde que expressava les condicions draconianes del Pla d'Ajust, que a Moià no hi podria haver inversions fins al 2019. Afortunadament, hi ha hagut en els

darrers exercicis un mínim marge per a actuar en l'espai públic, oi?

En el 2011, quan vam arribar, la situació era extrema, fins al punt que no podíem pagar la mensualitat dels funcionaris el mes de setembre. En el 2015, quan va acabar el primer mandat, ja no teníem romanent negatiu de tresoreria. Teníem el deute finançat. L'interventor ha treballat moltíssim per poder fer caixa, que serveix tant per a pagar proveïdors com per a fer front a despeses de subvencions, diners que reps més endavant però que l'ajuntament ha d'avançar. Això ha sigut clau. Si hi havia deute i no hi havia caixa, no es podia escometre res. Els darrers anys disposem d'uns 200.000 euros anuals. Cada any hem de continuar tornant entre 1.700.000-1.800.000 euros del deute i, proporcionalment, la quantitat que podem invertir és molt baixa, és clar.

Quines actuacions destacaries?

Voldria desglossar les inversions en grups: en primer lloc, aquelles destinades a la resolució d'urgències i problemes; després, les inversions per a la millora de l'eficiència energètica i l'eficiència econòmica; finalment, actuacions de millora.

Com a urgències destacaria, primer de tot, la connexió al clavegueram de la Zona Industrial del Pla-romaní i després el mur de contenció al parc - carrer de Santa Magdalena. Pel que fa a l'eficiència energètica, el que ha tingut més impacte és l'enllumenat amb LEDS dels fanals dels carrers. Ha estat el més vistós, però també vull fer esment de la instal·lació d'aïllaments a l'escola pública i la substitució de les finestres, els canvis de les calderes de l'ajuntament i de la biblioteca (s'hi ha posat gas natural) i la incorporació de LEDS

CONCURS «La qualitat és en el detall»

FORMATGES MONTRÚ

Aquest rostre ens trasllada a altres civilitzacions i continents. No coneixem ni on va viure el propietari de la casa ni qui era. **On és?**

Entre els que identifiqueu correctament on es troba aquest element del poble de Moià farem el sorteig d'un formatge de Montrú.

Envieu la resposta a latosca@latosca.cat, indicant nom, cognoms i número de telèfon).

El formatge del Moianès

www.montbru.com

Concurs anterior: medalló amb les inicials de Josep Coma, a la façana posterior de Cal Cristó, actual seu de la biblioteca. Guanyador: Nil Clusella.

a l'escola bressol, la biblioteca i la major part de l'escola pública.

Pel que fa a millores, cal destacar la renovació i instal·lació de jocs als parcs i espais públics i l'asfaltat de la plaça de Catalunya, el carrer de l'Esport i la baixada del Vall. *[L'Albert continua enumerant obres de millora, i insisteix que qui està coordinant ara aquests temes és el regidor Joan Capdevila, mentre es va sentint, des de l'ajuntament, el soroll de les obres de la semirotonda de Sant Sebastià.]*

Amb en Joan Capdevila també s'ha millorat l'accessibilitat a les voreres de la carretera de Manresa, s'han pintat passos de vianants, s'ha fet una semirotonda a la plaça de Sant Sebastià, que permetrà fer un canvi de sentit i evitarà que els cotxes donin la volta pel nucli antic. La idea és que els cotxes pugen des del semàfor i no poden aparcar en sentit nord, pujant. Si veus un aparcament no pots fer mitja volta fins passat els escolapis. La gent es ficava cap a la plaça Major només per buscar aparcament. Ara volem reduir trànsit per la plaça Major. L'objectiu inicial és facilitar aquest gir.

Quines necessitats d'espai públic no has pogut escometre?

De necessitats n'hi ha moltes. En l'ellumetat caldria renovar el cablejat de bona part de Moià i millorar els quadres elèctrics, no és tan sols un tema de LEDS. El gran projecte és el Pla de Mobilitat Urbana Sostenible. Jo ja no hi he intervingut gaire. Si es vol fer ben fet serà molt costós i caldrà ampliar voreres. Permetrà que les inversions que es facin a partir d'ara s'ajustin a un pla de futur, que tot vagi alineat a aquest pla.

Les inversions que heu fet a Les Faixes enterren definitivament el projecte de recuperar el Casal?

No té per què. Que Moià no tingués cap edifici públic sense equipar era nefast. Jo sóc del pensament que si som

un país *pobre*, si no som Suïssa, llavors no ens podem permetre una sala de teatre a cada municipi i la del Moianès és la de Castellterçol, per dir alguna cosa. Però desplaçar-nos ens costa, a la gent. Si Castellterçol programa teatre ens costa d'anar-hi. Ara bé, si podem ser més rics, llavors què millor que el Casal? Les Faixes no és un teatre. No substitueix el Casal. Pot tenir unes altres funcions.

I La Masia, té futur com a equipament del municipi?

Depèn. Ha de sorgir la necessitat i els usos. La Masia no està tècnicament prou rehabilitada. Tal com està ara els usos són molt limitats. Si estigués en bones condicions, segur que amb el dinamisme de Moià serviria.

Com has viscut el cas de l'empresa Sosa?

Fatal, l'he viscut. El cas Sosa comença fa trenta anys, quan el Pla General vigent i aprovat per la Generalitat considerava aquella zona de manera molt peculiar. Els successius governs de Convergència ho van portar molt malament, perquè van anar donant unes llicències que eren una forma d'autoenganyar-se o d'enganyar. La situació urbanística d'aquella zona és molt complexa i la pressió ciutadana no hi ha ajudat. Jo sóc dels qui animen a la pressió ciutadana, però si ens clavem ganivets no ens en sortirem. La mobilització social ha sigut en aquest cas de clavar ganivets i Urbanisme de la Generalitat tampoc no ens ha ajudat gens. Fa trenta anys ja no ho va fer bé i ara no ens ha ajudat a solucionar-ho. Tot plegat ha provocat una cosa nefasta i és que a una empresa que vol créixer de forma immediata no li pots donar solucions. D'esforços, i ho vull dir, se n'han fet molts. No ens en penedim, perquè si lliutes i lliutes i treballes no te'n pots penedir. Hem trobat moltes branques i bastons pel camí, i els hem anat superant. Però no ha sortit bé.

Ara bé, aquí hi ha reflexions per al futur. Pel que fa a Urbanisme de la Generalitat, que no podem avançar a palpenes, hem d'anar de cara a la barraca i en aquest cas no ha estat possible. D'altra banda, cal dir a la societat: què ens interessa més? Buscar tres peus al gat o bé que una empresa pugui invertir aquí? Aquí hi havia un problema d'ordre, hi havia una feina no ben feta durant anys. La solució dràstica és tirar-ho tot enrere i indemnitzar l'empresa. A quant ens pot sortir? Estem disposats a pagar-ho? Evidentment que havíem previst que l'empresa cooperés, si és que ha sortit beneficiada del canvi. Això està perfectament previst en planejament quan es fa desenvolupament urbanístic.

Està el cas Sosa en via morta?

No ben bé. S'ha de solucionar. Per sort per a l'empresari, ja no té la urgència, perquè ha trobat una alternativa i ens diu que les naus de Moià no les tancarà perquè hi ha fet una inversió important. Cal tenir també en compte les eines que tenim. El cas Sosa, en un ajuntament sanejat, que pot tenir disponibilitat de dos o tres milions d'euros a caixa, llavors no hauria estat un problema, perquè l'ajuntament hauria pogut desenvolupar per

cooperació aquella zona del Sot d'Aluies. En tot el Sot d'Aluies el promotor ha estat sempre l'ajuntament. En la situació actual, quan no saps si els propietaris podran pagar i els has de facilitar pagaments a més d'un any, necessites recursos econòmics propis. Si Moià hagués pogut desenvolupar la zona tindria sòl industrial suficient, i llavors Casa Mas no hauria marxat del Moianès, si hagués trobat superfície a Moià. La mida de parcel·les que necessitava Casa Mas hi és, a Moià, al Sot d'Aluies. El deute, doncs, fa que tinguem impostos elevats i pocs serveis, però també condiona molts altres projectes de futur.

Així, doncs, el Sot d'Aluies serà zona industrial per sempre. Com conviu amb els habitatges i les granges?

Fa trenta anys que ho és. S'ha desenvolupat prou perquè no es pugui tirar enrere. No podem indemnitzar els qui estan allà. Documentalment existeix aquesta zona industrial. S'ha tirat massa endavant i ho ha fet l'ajuntament per cooperació. És un greuge afegit. Per tant, hi vegem el que hi vegem, al Sot d'Aluies no hi ha camps, hi ha parcel·les industrials, al registre de la propietat. El planejament admet un habitatge per parcel·la industrial, per a la

Construcció d'una semirotonda a la plaça de Sant Sebastià (fot. J. Font)

CLÍNICA DENTAL PUJOL

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

guarda de l'empresa. És que l'ajuntament havia donat llicències per a fer-hi habitatges. Pel que fa a les granges, a llarg termini no hi podran ser.

El teu gran projecte és el nou POUM. Quan s'aprovarà?

S'havia de fer l'aprovació inicial al setembre. Se li poden donar tantes voltes com vulguis, però al meu entendre està prou madur. Crec que el POUM s'aprovarà entre gener i febrer. A grans trets, el POUM redueix el creixement de Moià, perquè el creixement previst de fa trenta anys era tan gran que no s'ha esgotat. Amb els creixements actuals, cal reduir-lo. Ordena temes industrials, veient que al Moianès, on empreses familiars van passar a mitjanes i ara es fan grans, preveu que aquestes empreses es puguin desenvolupar a Moià. La Ronda Sud no es preveu, en el POUM. També resol temes com el de la piscina i modernitza els paràmetres urbanístics.

Tu has estat primer tinent d'alcalde. El teu nom havia circulat com a potencial substitut de Dionís Guiteras, en un futur. Què ha influït més, en la teva renúncia: la teva situació professional o el cansament en el càrrec?

Quan ja em vaig presentar en el 2011 era per a una legislatura o, com a màxim, dues. Estava del tot descartat fer una tercera legislatura, i menys com a cap de llista. Que no l'hagi acabada és

una suma de temes professionals (el despatx d'arquitectes del qual sóc soci em necessita) i també d'esgotament de fer de regidor.

Ser una cara visible no em preocupa. Els temes els he treballat suficientment per a poder donar una resposta. Si les respostes no eren correctes o les que volien els ciutadans, potser la gent s'ha enfadat amb mi, però he volgut ser seriós amb la feina feta. L'oposició m'ha cansat, perquè no tenim oposició política, només tècnica. No hi ha diàleg polític sobre el futur de Moià. Parlem llenguatges diferents. Només diuen que si la convocatòria s'havia d'haver fet dos dies abans... com vam veure també en el darrer ple. No han fet cap proposta per al 2018 en tema d'inversions, en l'aprovació del pressupost. El que m'ha cansat més és el ritme, la necessitat d'estructurar millor l'ajuntament. Cal aire fresc i més personal qualificat entre el personal de la casa. De vegades els polítics acabem fent feina administrativa i tècnica. Crec que en aquesta legislatura aquest era un tema clau i s'ha allargat. Hi ha molts temes que s'encallen. És una de les coses que l'Ajuntament de Moià necessita. El Pla d'Ajust s'ha acomplert del tot bé. Queden dos anys més amb poques inversions. Però el que no pot ser és que triguem tres mesos a donar una llicència d'obres. Calen tècnics amb més dedicació.

ACTES I ESDEVENIMENTS

L'Escolania de Montserrat a Moià

Josep Riera

El dia 15 de desembre la prestigiosa coral del nostre país, l'Escolania de Montserrat, actuà a l'església parroquial de Santa Maria de Moià, en un concert solidari a benefici de Càritas. La darrera vegada que l'Escolania havia cantat a Moià fou el 17 de gener de 1986, és a dir, ara fa gairebé trenta-dos anys.

Cal dir que aquest concert va originar una gran expectació, tant a la comarca del Moianès com en altres poblacions, i la prova fou que l'església s'omplí, amb la presència de gairebé vuit-centes persones. Presentaren el concert Rosalia Closas en nom de Càritas, entitat organitzadora, i el P. Efreem de Montellà, prefecte de l'Escolania. La direcció anà a càrrec del mestre barceloní Llorenç Castelló, antic escolà de Montserrat i deixeble del qui fou director de l'Escolania durant molts anys, el P. Ireneu Segarra. L'acompanyament al piano va correspondre a Vicenç Prunés, fill de Navarcles i amb una dilatada trajectòria musical.

En la primera part, l'Escolania interpretà un seguit de peces nadalenques en

anglès, *A Ceremony of Carols*, del compositor Benjamin Britten, i *Welcome*, de Bernat Vivancos. En la segona part, el cor oferí un repertori de cançons catalanes, *El nostre Nadal*, de Francesc Civil.

Al final del concert, mossèn Fulgence, president de Càritas Parroquial de Moià i rector de la parròquia, féu lliurament d'un obsequi a l'Escolania de Montserrat, com a record de la seva estada a la nostra comarca del Moianès, consistent en una reproducció de l'estàtua de l'insigne fill de Moià Rafel Casanova, obra de l'artista moianès Josep Mª Molist i Molas. L'Escolania obsequià el públic assistent amb dues peces fora de programa: el *Cant dels ocells* i el *Violai*.

La gent sortí molt contenta del concert. Càritas Parroquial de Moià agraeix a la direcció de l'Escolania la seva col·laboració i les facilitats rebudes. També dóna les gràcies al públic i a les empreses i entitats que patrocinaren el concert i a les que al llarg de l'any col·laboren amb Càritas aportant aliments o donatius en metàl·lic.

Panoràmica de l'església en un moment del concert (fot. Jordi Renom)

Enguany, un Nadal pintat de groc

Elvira Permanyer, Elisa Roca

Amb un fred ben viu a la cara, un fred trist al cor i un color groc present en molts racons del nostre país, recordem aquells representats polítics i civils empresonats que no han pogut estar a casa seva per a celebrar les festes nadalenques tan familiars. Però, malgrat tot, la vida continua i les organitzacions, entitats i associacions moianeses han organitzat les tradicionals activitats per a celebrar el Nadal, el Cap d'Any i l'arribada dels Reis d'Orient al millor possible.

Gran recapte d'aliments. El cap de setmana de l'1 i 2 de desembre es va fer el recapte d'aliments davant dels comerços moianesos (Cal Bou, Forn de Cabrianes, Cal Maties, La Moianesa, Cal Noc, Cal Padrís, Dietètica la Plaça, Cal Sens, Tela Marinera, Cal Truques i Cal Vives, i els supermercats Bon Àrea, Condis, Dia%, Llobet i Roges-SPAR) dins el Gran Recapte a nivell de Catalunya organitzat pel Banc d'Aliments i la participació de voluntaris.

Campanya de recollida de joguines. Des de primers del mes de desembre

bre i fins al dia 18 es podien lliurar joguines noves, no bèl·liques i no sexistes, per a garantir els drets en el joc dels infants aquestes festes. Bàsicament les joguines que es demanava portar eren: ninots tous, trencaclosques, encaixos, playmòbils, cotxes, cuinetes, plastilines, colors, pilotes, manualitats, construccions i jocs de taula, entre altres. Els punts de recollida foren la Biblioteca de Moià, l'Escola PIA i, puntualment el dia 16 de desembre, el CAU.

Campanya nadalenca de l'ABIC. Amb la intenció que la gent consumeixi productes dels establiments de Moià i, sobretot, de les botigues adherides a l'Agrupació de Botiguers i Comerciants (ABIC), aquesta va iniciar la seva campanya de Nadal l'11 de desembre. Van organitzar, com els darrers anys, un sorteig, els guanyadors del qual van haver d'omplir una de les butlletes que es podien trobar a les botigues associades. Han estat tres premis de 500 euros bescanviables per vals de compra. El sorteig s'havia de dur a terme el 13 de gener. Per altra banda,

el 16 i el 23 de desembre l'agrupació de botiguers va organitzar dues tardes de tallers infantils a la sala petita del Casal. La canalla va poder fer ornaments per a l'arbre de Nadal, argolles per als tovallons i titelles de dit.

Cuina de Nadal. La Cultura de la Dona va organitzar una sessió de cuina de Nadal el dia 6 de desembre a càrrec de la mestressa de casa Mariona Clusella, que va preparar un melós de vedella amb castanyes i un salmó al cava. El dimarts 19 es féu una altra sessió de cuina, aquesta vegada per a saber cuinar al microones.

Marató 2017. Enguany, el dia 17 de desembre va ser la cita ineludible de la Marató 2017. Els diners recaptats es destinaran a poder seguir la recerca científica sobre les malalties infeccioses. Com és habitual va haver-hi qui va fer accions per a poder engruixir el marcador general que, aquest any, va tancar amb més de 7 milions d'euros, aconseguits després de més de quinze hores de programació ininterrompuda a TV3. A Moià, el dia 15 de desembre els alumnes, pares i mestres de l'escola Josep Orriols i Roca van ballar la *flashmob* de la Marató i reuniren 320,66 euros. Els residents de l'Hospital-

Residència van fer el 5 de desembre uns ninots de neu de roba que van vendre i aconseguiren 210 euros. I els alumnes de Cicle Formatiu de l'Institut Moianès van fer una xocolatada i una venda d'articles de Nadal per col·laborar amb la Marató. El mateix dia 17 es va disputar un partit de futbol de veterans que va anar acompanyat, al final, d'una xocolatada i el sorteig d'una panera.

Cantada de Nadales pel Cor Xera. El dissabte 23, el Cor Xera va portar el Nadal als carrers de Moià en forma de cançons. El grup de cantaires, dirigit per Mireia Subirana i acompanyats al piano per Muntsa Sala, van interpretar un repertori de cançons de Nadal majoritàriament catalanes, primer a l'Hospital-Residència i després davant el Casal i a la plaça del Colom. Totes les cançons van ser rebudes amb aplaudiments i amb l'escalf del públic que les escoltava.

Pedres Vives i alumnes de catequesi. El dia 3 de desembre el grup Pedres Vives va presentar el muntatge *Les veus del Pessebre* a l'Esplai i el dia 10 al Monestir de l'Estany, amb molt bona rebuda per part del públic assistent. El dia 23 els nens i nenes de la parròquia van anar a cantar nadales als avis de les residències,

Com en els darrers anys, la decoració nadalenca no s'ha fet notar a Moià (fot. C.I.C. - Moià)

Cant de nadales a la baixada del Mestre, pel Cor Xera (Fot. Josep Surroca)

al matí a les onze a l'Hospital-Residència, i a la tarda, a les quatre a la residència La Torre. La gent gran van estar molt contents de la visita, acompanyant amb les seves veus les nades i picant de mans. L'organització va anar a càrrec del grup de catequesi i joves de la parròquia. També van acompanyar amb els seus cants la missa del Gall.

Caga-tió. La vigília de Nadal és un dels dies més esperats per la mainada perquè a la nit es fa cagar el tió amb la família. L'ajuntament i la Cultura de la Dona, però, van organitzar —com s'ha anat fent els darrers anys— un caga-tió popular a la plaça del CAP. A 2/4 de 6 i sota la direcció del grup d'animació infantil Rovell d'Ou, xics i grans van gaudir d'aquesta celebració nadalenca de fortes arrels catalanes.

Nit de Somnis. La 12a edició de Nit de Somnis es va celebrar el 16 de desembre a l'Espai Cultural Les Faixes combinant, com sol ser habitual, actuacions dels alumnes de l'Escola Somnis amb interpretacions d'altres disciplines. Enguany hi participaren alumnes de l'Espai Musical i el grup musical Trio de Clarinets; el grup Els Nassos Vermells, format pels joves Miquel Vallejo, Marc Torres i Heli-

os Contel, l'actuació Fuenteovejuna del Musical 2017; el Mag Nífic amb Dídac Azuaza i Lluç Rovira, i els amfitrions, els alumnes de l'Escola Somnis, que van ballar peces com ara *When you're good to Mama, Here, Faith, Mare Greedy o Scars to your beautiful*.

Fira del Tió i Mercat del Trasto. El matí del diumenge 17 es féu la Fira del Tió a la plaça de Sant Sebastià i a la placeta de Can Rocafort el Mercat del Trasto, amb sol però amb un fred que pelava. A la fira, bàsicament hi participaren algunes entitats i associacions, partits polítics i alguns artesans; al mercat, quatre col·leccionistes, objectes de segona mà i poca cosa més. Durant la fira, l'Associació de Pessebristes de Moià inaugurarà la ja tradicional exposició de diorames elaborats pels seus membres a l'edifici de l'ajuntament vell.

Concerts de Nadal. El dia 17, a l'Espai Cultural Les Faixes, el col·lectiu Espai Musical de Moià (EMM) va fer un Concert de Nadal, i el dia 22 músics del mateix EMM, juntament amb més joves músics del Moianès, van participar en el Festival de Nadal de l'Institut Moianès.

Pastorets a les escoles. Com és tradició, a les dues escoles es van repre-

sentar els pastorets. A la Josep Orriols i Roca els alumnes de 2n van representar els pastorets el 19 i el 20 de desembre davant d'amics i familiars. A l'Escola Pia, el dia 22 es van representar els pastorets titulats *L'àvia, somnis de futur*, a 2/4 de quatre per als alumnes de l'escola, per a la Llar dels Avets i per als avis i àvies de l'Hospital-Residència, i a les vuit del vespre per als familiars.

Arribada del Carter Reial. El dissabte 30 de desembre a les cinc de la tarda a la plaça Major de Moià arribà el carter reial de SS. MM. els Reis Mags de l'Orient. Segons el que se sentia a dir, el canvi d'horari i d'ubicació, en lloc de fer minvar l'afluència d'infants va atraure'n un nombre superior. Quan va ser l'hora, van arribar a la plaça muntats en jeeps i tot tirant caramels es van disposar sota les carpes que tenien preparades i que aixoplugaven els seus trons reials. Un cop els nens van haver donat la carta plena d'il·lusions als patges, tant ells com els seus pares van ser convidats a menjar coca amb xocolata

Cursa de Sant Silvestre. El darrer dia de l'any i com ja és tradició, es va celebrar a Moià i en molts altres punts del país la cursa de Sant Silvestre. L'organització

va habilitar una cursa de quatre quilòmetres per als més petits i una de vuit per als més grans. Com cada any, es van reunir en aquesta cita un bon nombre de corredors de totes les edats.

Quintos de Nadal. El dissabte dia 30, a les cinc de la tarda, al gimnàs de l'Escola Josep Orriols i Roca, se celebrà el Quinto de Nadal organitzat per l'AMPA de l'Escola. Els dies 25 i 26 de desembre i l'1 i el 6 de gener, a l'Espai Cultural Les Faixes, el Club Esportiu Moià va organitzar el seu ja habitual Quinto de Nadal.

Cavalcada de Reis. A les sis de la tarda sonà el primer petard que anunciava l'arribada de SS. MM. els Reis de l'Orient. L'avinguda de la Vila era plena d'infants que esperaven il·lusionats amb carones expectants davant els llums, els colors, dos grups de dansaires i la música, amb pocs fanalets i sense els cants tradicionals de benvinguda als Reis. Ho estem perdent? Enguany la carrossa de l'àngel s'havia modificat i les dels tres Reis també tenien alguns canvis que les feren més lluïdes. Tot plegat, envoltat del fum per la crema de barballó (espígol). A les set tocades SS. MM. arribaren a l'església parroquial, on repartiren petits obsequis als infants que s'hi acostaren.

Nit de Somnis (Fot. Josep Surroca)

Cavalcada de Reis (fot. C.I.C. - Moià)

LES ENTITATS INFORMEN

25 anys d'exposicions de diorames

Pessebristes de Moià

El dia 17 de desembre, durant la Fira del Tió, els Pessebristes de Moià vam inaugurar la 25a exposició de diorames. És

Fot. C.I.C. - Moià

una satisfacció i ens omple d'orgull celebrar aquests vint-i-cinc anys de trajectòria.

Hi ha hagut molts canvis en els membres que formen la junta, però és gràcies a aquells pioners que van iniciar aquesta tasca, la continuació d'altres i la dels pessebristes actuals, que ens ha fet arribar a aquest aniversari. Aquells primers pessebristes quedarien bocabadats en veure que lleugers són els nostres pessebres, les tècniques i els tipus de material emprats, i és que tot evoluciona.

Alguns de nosaltres recordem com era de feixuc transportar el material i el muntatge dels pessebres. Actualment tenim la sort de comptar amb un lloc fix per a l'exposició i un taller on poder treballar i impartir cursos d'iniciació per als infants des de setembre fins a Nadal. També és molt satisfactori que les escoles de Moià portin els nens i nenes a veure els pessebres, així com que també ho facin algunes residències d'avis.

Avui, doncs, vint-i-cinc anys després de la primera exposició, podem dir que l'objectiu dels primers pessebristes s'ha complert. Ara és un deure dels qui actualment formem l'associació continuar i mantenir aquesta tradició tan arrelada al nostre país.

El Musical abaixa el teló

Direcció del Musical

Qui es podia imaginar que El Musical, aquella aventura que es va iniciar l'estiu del 2005, acabaria celebrant tretze edicions? Qui es podia imaginar en aquell moment que cada festa major el Parc Municipal acolliria a més de vuit-centes persones amb ganes i il·lusió de gaudir d'aquest espectacle? Qui es podia imaginar aleshores que any rere any més d'un centenar de persones treballarien durant molts mesos per poder oferir un espectacle que estigués a l'alçada de les expectatives del públic assistent?

Doncs sí, tot això ha estat possible gràcies a gent d'empenta, decidida i plena d'idees, a la qual no ha importat destinar el seu temps lliure a fer que El Musical hagi pogut estar cada festa major al parc. Hi ha hagut de tot: moments bons i no tan bons, complicacions inesperades, ens ha caigut a sobre tota l'aigua que ens podíem imaginar,

llums que no s'han encès quan tocava, pantalles que no han funcionat fins al darrer minut, reunions crispades, assajos a última hora i, sobretot, nervis, molts nervis.

Però res de tot això no ha evitat que les persones que n'hem format part no

en tinguem un excel·lent record. A tots se'ns dibuixa un somriure en recordar un moment, un ball, una cançó, una música, una cara, la lluna al cel il·luminant el parc, els espectadors esperant a veure el que hem preparat, els aplaudiments...

Des de la direcció creiem que és el moment de descansar, i potser de donar-li un nou aire. La implicació que suposa portar a terme aquest projecte tal com el coneixem és molt gran. Suposen moltes hores de reunions i assajos, després de la feina i en el temps lliure. Suposa buscar idees atractives per al públic i sobretot que

MOIÀ
Avda. Zona Industrial, s/n
Tels. 93 830 12 25
93 820 77 77

AVINYÓ
Antoni Prat, s/n
Tel. 93 838 72 78

SANT QUIRZE SAFAJA
Ctra. de Mollet-Moià
Km. 25,400

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES
AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

SERVEI A DOMICILI
TELS. COMANDES :
93 830 12 25 - 93 820 77 77

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ

Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

HORES CONVINQUDES

DIES DE VISITA

Dilluns
Dimecres
Divendres

Cristina Homs Fargas N° Colegiada: 1456

93.820.91.55 - 659.660.348

permetin sortir a l'escenari a persones de totes les edats, de tots els diferents estils de ball, amb més i menys tècnica de dansa... i tot plegat no és gens fàcil.

Amb els anys hem après moltíssimes coses relacionades amb el món de l'espectacle, però sobretot hem après de les relacions entre les persones, i això ens ha fet ser una gran família.

Volem aprofitar aquest moment per a fer conèixer que des de fa uns anys s'ha dedicat una part dels ingressos a aportacions solidàries. Des de l'any 2013, El Musical ha destinat un euro per entrada a diverses causes diferents. L'any 2013 es van donar 800 euros als Serveis Socials de l'Ajuntament i l'any 2014 es van donar 744 euros per als esmorzars solidaris. I els anys 2015, 2016 i 2017 es van aportar 750, 700 i 2.500 euros, respectivament, en total 3.950 euros, a la Comunitat dels Avets. Aquest darrer any, el donatiu ha estat més alt, degut al fet que, tal com ja us hem anunciat, l'any vinent El Musical descansarà. Sabem que aquestes donacions han estat molt ben rebudes i que han ajudat molt aquests diferents projectes i ens en sentim molt orgullosos.

És impossible fer cap agraïment en concret, ja que totes i cadascuna de les

persones que n'hem format part som importants, des dels inicis fins al darrer Musical. Des dels qui han ballat moltes coreografies, als qui només n'han ballada una, des dels tècnics i els caps de grup, sense els quals no hauria estat possible fer cap espectacle. Cosidores, atrezzistes, maquilladores i perruquers, tècnics dels ajuntaments de Moià, Castellterçol i Castellcir, persones que desinteressadament ens han deixat les seves bastides per a poder fer els escenaris... i una llarga llista de gent que ha col·laborat amb El Musical.

Però el principal agraïment és el que va destinat a totes les persones que ens heu vingut a veure al parc, els qui ens heu transmès el vostre escalf, dels qui hem rebut els aplaudiments... Sense vosaltres de tot això no hauria estat possible i res no hauria tingut sentit.

Abaixem el teló per descansar, per agafar aire, i per, de ben segur, tornar a l'escenari. No sabem quina cara farem, quines idees prendran forma i quins canvis hi haurà, però esperem no perdre aquests moments màgics que ens ha brindat El Musical.

De ben segur que moltes persones el portem al cor!

Participants en la darrera edició del Musical

Museu de Moià

Més escoles en les activitats didàctiques

La demanda de l'oferta didàctica dels nostres equipaments, Museu Municipal de Moià - Parc Prehistòric de les Coves del Toll, s'ha consolidat després de més de dues dècades. Són moltes les escoles que ens escullen cada any per a complementar el seu projecte curricular tant de Prehistòria com d'Història. L'any 2017 hem rebut 10.242 escolars, procedents d'escoles que són majoritàriament de la província de Barcelona, tot i que augmenten les que vénen de les altres províncies del país.

Aquest any, i en comparació amb els precedents, ens deixa unes dades molt bones quant a l'increment d'escoles noves que descobren la nostra oferta i la volen experimentar. Durant el curs 2014 van ser disset les que s'hi van apuntar per primer cop, nombre que va passar a ser de trenta-vuit en el 2016, per a acabar amb un fort increment durant el curs 2017, amb cinquanta escoles noves.

La «laia» a *Otros mundos*

A mitjans de l'any 2017, el Museu de Moià va rebre la visita de l'escriptor J. Sierra —guanyador del premi Planeta'17—, en què va mostrar el seu interès per una de les peces clau de la col·lecció arqueològica del Museu, la MMO08496, coneguda localment com la «laia», en tractar-se d'un enterrament femení d'H. Sapiens neolític precedent del jaciment de les Coves del Toll.

La portada i l'article principal del núm. 10 de la revista *Mundo desconocido*, dedicat a la nostra «laia» i a les Coves del Toll, va colpir l'any 1977 un jovenet Sierra, de tal manera que la seva lectura va ser responsable de la seva passió i futur enfocament de la carrera professional. Sierra, ara adult, s'ha endinsat en l'enigma que suposen les característiques físiques d'aquestes restes arqueològiques, fent-les protagonistes del primer capítol de la sèrie *Otros mundos* del canal #0 Movistar.

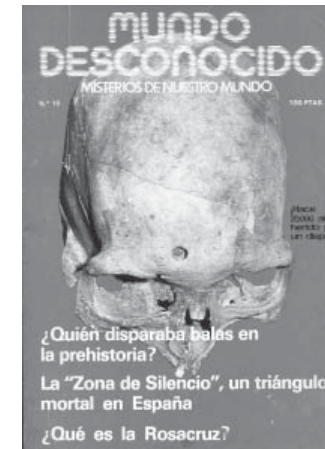
El projecte va començar amb el correu de la conservadora del Museu, C. Casinos, amb les restes al PTL de Granada per a ser escanejades, comptant amb la intervenció del reconegut catedràtic en medicina forense, Dr. Botella, de la UGR.

El passat 20 de desembre, a les deu del vespre, es va estrenar la sèrie, de sis capítols, i la «laia» va tornar a ser la protagonista fora de

l'exposició permanent del Museu de Moià. La sèrie, amb J. Sierra al capdavant, ha esdevingut un èxit mediàtic i per a nosaltres una manera de difondre una part clau del nostre patrimoni moianès.

Nadal al Museu - Coves del Toll

Un any més, els nostres equipaments han organitzat un casal de Nadal. Durant set dies, els inscrits, de 4 a 12 anys, han realitzat activitats divertides i sempre monitoritzades relacionades amb les temàtiques del Museu i de les Coves del Toll. Les activitats s'han realitzat en els dos equipaments. Enguany també s'ha ofert l'hora d'acolliment.

Activitats del Cercle Artístic

A més de les activitats ordinàries, s'han realitzat les següents:

Exposicions. De l'1 a l'11 de setembre, a la sala d'exposicions del Casal, mostra col·lectiva dels socis del Cercle Artístic, amb una trentena d'obres de diferents artistes i disciplines (pintura, escultura, ceràmica...). Del 6 al 8 d'octubre, a la mateixa sala, Laboratori d'Art, en el qual els alumnes del dimarts del Cercle Artístic van exposar els treballs de classe.

Trobades per a dibuixar. El 9 d'octubre es va organitzar el primer Sketchcrawl de Calders (tercer itinerant pel Moianès); es va dibuixar a la plaça, al castell i al final del nucli urbà. El 28 d'octubre, primer Sketchcrawl de Castellterçol (quart itinerant); era un acte més del centenari d'Enric Prat de la Riba i vam poder dibuixar a la plaça que porta el seu nom, a la casa natal i, finalment, vam poder gaudir del mural de la sala de plens de Castellterçol fet en honor a Prat de la Riba. El 26 de novembre, primer Sketchcrawl de Castellcir (cinquè itinerant); acte de la festa major d'hivern, vam poder dibuixar a la Taiadella

i a la trobada de gegants que es feia a la plaça de l'Era. Finalment, el 17 de desembre, primer Sketchcrawl de Santa Maria d'Oló (sisè itinerant); en el marc de la fira vam dibuixar davant l'espai Hemalosa i al nucli antic on ja tenien el pessebre vivent a punt.

Conferències. El 27 d'octubre, aprofitant l'exposició que tenia muntada a la biblioteca durant aquell mes, l'artista Montse Soler va fer una xerrada sobre la seva obra. El 24 de novembre la pintora Lúdia Flotats va parlar de *La pintura, una experiència de vida*, coincidint també amb una exposició a la biblioteca.

Nadales. El Cercle Artístic del Moianès ha valorat el gust i la sensibilitat que han tingut en decorar alguns comerços i façanes de Moià amb motiu de les festes nadalenques i els encoratja perquè en anys successius ho continuïn fent tot entregant-los una nadala. S'han lliurat nadales a la papereria La Ploma, Cal Maties, Peixateria Nova, Cal Gavi, Ferreteria Grau i per a un pessebre del carrer del Vall.

Participants en l'Sketchcrawl de Santa Maria d'Oló (fot. Cercle Artístic)

Biblioteca de Moià

Durant el mes de novembre, la Institució de les Lletres Catalanes va cedir a la biblioteca l'exposició itinerant *Caterina Albert / Víctor Català*, en la qual es relata la vida i obra de l'artista, des de les influències familiars i els primers passos com a escriptora, fins als darrers homenatges que se li van retre en vida, passant per la gènesi de les principals obres i la repercussió que van tenir en el món literari o la reivindicació de la seva figura en la postguerra. El club de lectura es va dedicar a la seva obra *Solitud*, tertúlia conduïda pel professor de literatura catalana Ignasi Puig.

Al mes de desembre va exposar la pintora Lúdia Flotats, que prèviament s'havia presentat amb la xerrada *La pintura, una experiència de vida*, inclosa en el Cicle de Tardor del Cercle Artístic del Moianès.

En el taller del mes de desembre es van fer garlandes nadalenques per a decorar els arbres de Nadal i, també, la biblioteca.

El dia 18 de desembre els alumnes més petits de l'Escola de Música de l'Es-

cola Pia de Moià van fer un concert de nadales a la biblioteca, acompanyats per diversos instruments musicals.

En la segona sessió de «Llegir teatre», es va fer tertúlia sobre *El perro del hortelano*, de Lope de la Vega, a càrrec d'Elvira Permanyer. La sortida al Teatre Nacional a veure l'obra es va fer el 22 de desembre.

El divendres 29 la companyia Fes-t'ho com Vulguis va explicar contes de Nadal, contes molt divertits que van fer riure petits i grans. Seguidament, aquell mateix dia es va fer el sorteig de les dues paneres de la llumeneta. La panera infantil va ser per a Tania Blanco Sancho i la d'adults per a Jordi Nonell Canals. L'enhorabona a tots dos!

El dia 2 de gener es va fer el taller de fanalets per a il·luminar el camí cap a Moià dels Tres Reis d'Orient, amb un gran èxit de participació.

I el 3 de gener van finalitzar les activitats nadalenques amb el conte musicat *Pere i el llop*, a càrrec dels alumnes de l'Espai Musical de Moià.

Xerrada de la pintora Lúdia Flotats (fot. Biblioteca de Moià)

MOIANÈS

La fira de l'Estany

David Prat

Encara no eren les set del matí del divendres 8 de desembre que els responsables de l'organització ja corrien pels foscos carrers del poble posant a punt els darrers detalls, i a partir de les vuit tot va començar a engegar-se amb lentitud. Els participants més matiners anaven muntant les parades. Es començaven a preparar els entrepans de l'esmorzar popular, obrint panets i encenent el foc per coure les botifarres. I davant de l'ajuntament es feia la cua dels trenta-cinc pintors que s'inscrivien al 46è concurs de pintura ràpida, que va guanyar Toni Mariscal Luque. L'estanyenc Manel Doblàs i Narcís Sala es van endur respectivament el segon i el tercer premis. El diumenge anterior, a la Casa de Cultura, s'havia inaugurat l'exposició de pintura de David Cid, que va romandre oberta als visitants durant tot el matí de fira.

A partir de mig matí, la Pista Vella va quedar plena amb els dinou equips participants en el concurs de bitlles catalanes. Aquests darrers anys, el concurs de bitlles és responsable de bona part de la gent

que acudeix a l'Estany per la fira, i de la quantitat de cotxes que es veuen aparcats pels carrers del poble.

De totes les parades d'aquesta fira es pot destacar que n'hi havia cinc d'antiguitats. I, com és habitual, també n'hi havia una de l'escola, una d'una pintora estanyenca, la del forn del poble, una parada d'una petita indústria tèxtil local, etc. A l'entrada del poble, l'ADF Quercus lluïa camió i el nou uniforme d'hivern dels voluntaris.

Entre els actes previstos hi havia una exhibició de la unitat canina dels Mossos d'Esquadra, que es va haver d'anul·lar per culpa de la coincidència amb la campanya electoral d'unes eleccions autonòmiques imposades pel govern espanyol. Els Mossos no van poder venir per la feina extra que els comporta la campanya electoral. Aquesta mateixa coincidència de la fira amb la campanya electoral va fer que el dia s'acabés amb l'acte polític d'una de les candidatures independentistes. Va ser just després del ball de fira, al Cine, que es van canviar els compassos musicals pels discursos polítics.

Pessebre Vivent d'Oló

Josep Canamasas

Els dies 16 i 17 de desembre, Oló va celebrar el cinquè Pessebre Vivent, organitzat pels veïns de dalt el poble. Durant aquests anys s'ha intentat mantenir una mateixa línia, tot i que cada any s'han fet canvis, ja sigui canviar escenes de lloc com afegir-n'hi de noves. L'escenari, com sempre, han estat els carrers i places del nucli antic amb un recorregut ben marcat. Enguany s'hi han representat una trentena de quadres.

La novetat d'aquest any va ser el primer quadre, l'Anunciació als Pastors, que es va fer ampliant el pessebre al costat de la carretera que puja cap a dalt el turó. Al mig dels arbres es podien veure diferents pastors i a dalt d'un d'ells hi havia l'Àngel. El segon quadre també era un espai nou on es van col·locar els estelladors i la serradora. Just abans d'arribar al call de Cal Mas es podia veure el celler, l'Anunciació de l'Àngel a Maria i el caganer. Ja a la plaça de Baix hi trobàvem el traginer (nou), la fusteria, la ferreria i l'hort. Continuant pel carrer Sant Jordi es podia veure el naixement de l'Infant Jesús, la rentado-

ra, la cuina, el pou, els pastors ballant i el matalasser (nou). Més amunt, al carrer del Castell, les escenes de la venedora de flassades (nou), el menjador dels rics i el graner, i al carrer de Sant Antoni el cisteller i la filadora. Finalment, a la plaça de Dalt s'hi representava el mercat amb parades de terrisser, vidrier, formatger, herbolari, fils, espècies, bacallà i, al fons, la taverna. D'aquí es passava a la plaça de l'Església, on hi havia pa torrat amb botifarres i un trago de vi per a tothom.

Tot menjant, des de les escales de l'Església es podia gaudir dels diferents balls que oferien els dimonis, una de les representacions que té més èxit per a la mainada. També, a través d'una pantalla, es podien veure vídeos de pessebres d'anys anteriors.

En general la representació va ser un èxit: 700 visitants el dissabte i 500 el diumenge. Una mica menys que l'any passat, segurament pel fet que el mateix dia hi havia representació en algun poble veí, però es pot parlar d'un pessebre consolidat.

Pintors fent cua per inscriure's en el concurs de pintura ràpida (fot. D. Prat)

Participants en el Pessebre Vivent d'Oló (fot. Valentí Sala Burdó)

Pinzellada del primer any de funcionament

Consell Comarcal del Moianès

El Consell Comarcal durant el seu primer any de funcionament ha assumit les competències d'ensenyament, serveis socials i joventut i ha posat en funcionament diferents serveis adreçats als ajuntaments i a les persones. També ha iniciat diferents projectes d'àmbit comarcal.

En l'àmbit de l'**assumpció de competències** destaquem, en ensenyament:

- S'han concedit 169 beques en ajuts de menjador.

- Des del mes de setembre el Consell gestiona el servei de transport escolar, amb quatre rutes, uns setanta-cinc alumnes i sis empreses contractades.

- El Consell Comarcal té la competència del servei de vuit menjadors escolars, dels quals en gestiona sis directament i dos indirectament a través d'AMPA's i ajuntaments.

En serveis socials s'han assumit les competències en la coordinació dels equips bàsics de serveis socials, en la posada en funcionament del servei EAIA d'atenció a la infància i adolescència, i en joventut en les inspeccions en instal·lacions juvenils i en seguiment en les activitats de lleure.

Pel que fa a **nous serveis a la comarca**, se n'han posat en funcionament un ampli nombre, alguns adreçats als habitants i altres als ajuntaments. Destaquem:

- Servei d'Informació i Atenció a la Dona (SIAD), programa i pla d'atenció a la dependència, servei d'acolliment de les persones migrades, servei comarcal de joventut, xarxa d'impulsors juvenil, oficina de serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria (OSTEM, en funcionament al mes de gener), òrgan tècnic ambiental, oficina comarcal de consum, Servei d'Intermediació de Deute Hipotecari (SIDH), serveis

informàtics mancomunats pels ajuntaments...

Quant a **projectes iniciats** duts a terme en diferents àmbits, destaquem:

- En l'àrea de territori, estudi de les millores de transport públic i posada en funcionament de la primera fase que ha suposat l'increment de línies en direcció a Vic i a Manresa. Redacció del pla comarcal de cultura i de l'inventari de camins comarcal, estudi de viabilitat de la gossera, diagnòsi del pla zonal i dels camins esportius, implantació de les eines AOC al Consell, realització de diferents obres de manteniment als deu municipis en el marc del programa PUOSC 2016-2017.

- En l'àmbit educatiu, participació com a prova pilot en el projecte d'educació a temps complert i en el programa Sit-up de la Diputació, així com realització de serveis itinerants com el casal de la jornada intensiva, amb 200 alumnes, i posada en funcionament de l'espai *edu.moianès*, amb 60 participants. Primera trobada de la taula Moianès, Territori Educador.

- En l'àmbit dels serveis a les persones, s'està treballant en la definició d'un nou model de serveis, en la redacció del pla comarcal de joventut, ha finalitzat la redacció del pla del teixit associatiu, s'ha obert la convocatòria d'ajuts de transport adaptat, on s'han presentat vint sol·licituds i s'han atorgat un total de 10.322 euros a les divuit sol·licituds aprovades. Aviat s'iniciarà una diagnòsi del servei SAD als diferents municipis i el disseny del protocol de violència masclista. També s'està definint el nou servei d'intervenció socioeducativa per a infants i adolescents.

- Des de l'àrea de joventut s'està treballant en la diagnòsi del pla jove comarcal. S'han dut a terme nou taules de participació amb joves amb un total de

seixanta-dos participants menors de 30 anys. Alhora s'ha realitzat una taula d'entitats, amb deu entitats que treballen amb o per a joves. I dues per a professionals que treballen en vinculació amb els joves, amb vint assistents. També durant l'estiu es van fer quinze visites de comprovació de les activitats d'educació en el lleure de les cinquanta activitats notificades a la comarca i es van visitar quatre activitats de lleure no notificades per a informar-les i assessorar-les sobre el Decret 267/2016 d'activitats d'educació en el lleure.

- En l'àmbit de promoció econòmica, el Consorci és actualment qui presta els diferents serveis (Servei d'Ocupació del Moianès, àrea d'emprenedors i empreses, formació, promoció turística i comercial) i qui executa els diferents projectes de foment a l'ocupació i consolidació del teixit empresarial (programa Plus 30, programa Leader, Oficina Empresarial del Moianès-OFEM, programa indústria alimentària, etc.). Per altra banda, en l'àmbit de promoció econòmica el Consell Comarcal ha sol·licitat subvencions per a portar a terme els programes de foment de l'ocupació per a contractar persones en atur a les quals el Consorci no podia accedir. Així, durant aquest mes de de-

sembre el Consell ha contractat dotze persones en programes de foment d'ocupació.

Per últim, aquest final d'any des de l'àmbit d'igualtat i gènere del Consell Comarcal del Moianès s'han impulsat diferents accions de sensibilització i informació en diferents àmbits:

- Cicle de xerrades itinerants en empoderament per a dones, *Les dones podem*, amb la participació de disset persones.

- Formació en la comunicació en perspectiva de gènere per a personal de l'administració pública de la comarca, amb la participació de deu professionals.

- Taller d'empoderament adreçat a la gent gran, dut a terme als casals de la gent gran de Collsuspina i Calders, amb la participació d'onze dones.

- Xerrades per a famílies *Com eduquem el gènere? Entre la nina i la pilota*, realitzades amb la col·laboració de les AMPA's de les escoles del Moianès, en què han participat quaranta-cinc persones.

- Tallers en relació al gènere i les joguines realitzat en tots els centres educatius de la comarca en el cicle inicial, amb una participació d'uns 200 infants.

Sessió de la taula Moianès, Territori Educador (fot. Consell Comarcal)

El Moianès, comarca o altiplà?

Xavier Rius

L'agost del 2016, l'Ajuntament de Centelles va col·locar a la font de Sauva Negra, dins el terme de Castellcir, un rètol que deia «Ajuntament de Centelles, Aigua sense garantia sanitària». Al cap d'uns quants mesos, l'Ajuntament de Castellcir, després de recordar a l'alcalde de Centelles, Miquel Arisa, que la font de la fageda de Sauva Negra és al terme de Castellcir, tal com s'havia confirmat en l'última reunió de delimitació dels termes, el va canviar per un que deia «Ajuntament de Castellcir, Font de Sauva Negra, Aigua sense garantia sanitària». Però, un parell de mesos després, l'Ajuntament de Centelles va tornar a posar el seu, que seria retirat mesos després per l'Ajuntament de Castellcir. En aquest moment a la font hi ha el pal de fusta sense cap rètol.

Tot i que certament alguns mapes ubiquen erròniament aquesta font dins el terme de Centelles, qualsevol persona que faci la geolocalització amb el seu GPS, com podem veure en la totalitat de tracks penjats a wikiloc, la font apareix dins el terme de Castellcir. I dins de Castellcir surt la font en el mapa del Moianès editat per l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

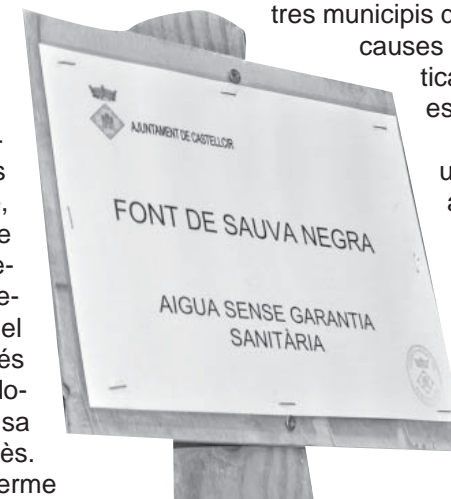
La fageda de Sauva Negra, espai protegit per un PEIN, està ubicada totalment a l'altiplà del Moianès i té una extensió de 110 hectàrees, de les quals 67,5 pertanyen a Castellcir, 40 a Centelles i 2,5 a Balenyà. I és que una cosa és la comarca política del Moianès, que agrupa els termes de deu municipis, i l'altra, l'altiplà geològic o geogràfic del Moianès, que no coincideixen exactament. Una de les zones on queda més clar el límit d'aquest altiplà és a la banda sud-est

i est, en què unes cingleres el separen del Vallès Oriental i la Plana de Vic. A Sant Quirze Safaja, els Cingles de Bertí delimiten bé on comença la comarca i l'altiplà del Moianès, i allà la delimitació geològica i la política coincideixen plenament. I així ens trobem a Sant Miquel del Fai que el terra que trepitgem és terme de Bigues i Riells, però la roca en la qual recolzaríem l'esquena és ja Sant Quirze Safaja.

Però, en canvi, una mica més al nord, la cinglera i una franja de terreny dalt l'altiplà d'entre un i tres quilòmetres d'ample, pertany als termes de Sant Martí de Centelles, Centelles i Balenyà. Balenyà, que té el nucli urbà més lluny, és el municipi que paradoxalment més s'endinsa dins l'altiplà del Moianès. I ens trobem que el terme d'aquest municipi osonenc arriba fins a només tres cents metres del de Moià al nord de Santa Coloma Sasserri. Així, al capdavant de Sauva Negra, en

terme de Balenyà, on neix la riera de Sauva Negra, que després passarà a ser riera de Castellcir i riu Tenes, hi tenim totalment abandonada i parcialment en runes l'església romànica i monestir de Santa Maria de Savall. Segurament el fet de pertànyer a un municipi llunyà té molt a veure amb la seva situació d'abandonament. El fet que la zona, coneguda com a urbanització de Puigsagordi, pertanyi fragmentadament a tres municipis d'Osona, va ser una de les causes de la deixadesa urbanística i ambiental en què ha estat durant dècades.

I si anem més al nord, una àmplia àrea de l'altiplà amb cims com el Puig Espeltós, de 1.011 metres d'alçada, a tocar de l'Estany, pertany al terme de Muntanyola. Terme que té la majoria de cases i masies a l'altiplà del Moianès a més de 800 metres d'altitud, però que pels seus lligams econòmics i socials, vinculats a Vic i Santa Eulàlia de Riuprimer, mai no es va plantejar de pertànyer ni al Consorci ni a la comarca del Moianès. La unitat ge-

Font de Sauva Negra amb el cartell de l'Ajuntament de Centelles (fot. X. Rius)

Font de Sauva Negra amb el cartell de l'Ajuntament de Castellcir (fot. X. Rius)

ogràfica de Muntanyola a l'altiplà del Moianès queda reflectida en el pla especial de protecció ambiental o PEIN, que té el nom de «PEIN del Moianès i la riera de Muntanyola».

Els veïns de Muntanyola que sí que tenen relació quotidiana amb el Moianès són els de les masies a tocar de l'Estany i els de la urbanització de Fontanelles, tocant a Collsuspina, que van a comprar o als bars de Collsuspina per la pista de Sant Cugat de Gavadons. Aquesta desconnexió entre la ubicació geogràfica a l'altiplà del Moianès i la pertinença administrativa es dona també al restaurant i urbanització de l'Urbisol, que pertany al municipi d'Avinyó, el terme del qual arriba

fins a la carretera N-141-C entre Moià i Calders.

Però més enllà que sigui anecdòtica la picabaralla entre Centelles i Castellcir per si la línia de separació dels termes és cent metres més aquí o més enllà, i que les identitats siguin compartides també en l'àmbit local —conec gent de la urbanització del Puigsagordi que diuen que tenen la casa a Collsuspina—, estaria bé que les administracions i la ciutadania més propera protegeixi aquell patrimoni que perilla. I ho dic, per exemple, per l'església i monestir de Santa Maria Savall, que pertany a Balenyà, tot i que a vint metres ja és terme de Centelles i a tres-cents ja és Castellcir.

Senyals

Sebastià de Marfà

Que gairebé tres anys després de la declaració oficial del Moianès com a comarca hi hagi encara un mapa del Bages a l'avinguda de la Vila de Moià, i en aquestes condicions, no sembla projectar molta il·lusió per la nova comarca. I si hi poséssim un mapa del Moianès?

DE FORA ESTANT

Un *Tristan und Isolde* memorable

Maria Àngels Petit i Mendizàbal

No sempre és fàcil sortir satisfet després d'assistir a un espectacle operístic. Són tants els factors que hi intervenen, independentment dels gustos personals, que quan no falla l'orquestra ho poden fer els cors, quan està fantàstic un cantant pot ser que un altre justegi o, senzillament, que el seu delicat instrument no es trobi en el millor moment. I si tot això va com una seda, pot ser que s'actui malament o que l'escenografia sigui dolenta o incomprendible per al comú dels mortals.

El diumenge 10 de desembre vaig tenir l'enorme satisfacció d'assistir a una representació memorable. Els entesos diuen que potser serà la representació de la temporada. Vés a saber! Es pot dir que tot va funcionar en el *Tristan und Isolde* (Wagner, 1857-1859). Uns protagonistes (Vinke i Theorin) en estat de gràcia, una orquestra (amb Wagner sempre ho té difícil) més que correcta (i això que acabava d'aterrar del seu concert a les Nacions Unides de Ginebra), dirigida per Joan Pons, i una direcció escènica i escenografia del *furero* Àlex Ollé que ha

rebut elogis unànimes. Una escenografia que, més que emmarcar els indrets on passa l'acció, reflecteix els sentiments i les emocions dels personatges, i ho fa amb una eficàcia i elegància enormes. En resum, i com es pot llegir en el conegut blog d'òpera *In Fernem Land*: «La producció d'Àlex Ollé provinent de Lió és segu-

rament una de les millors que hagi fet mai La Fura dels Baus. Per què? Senzillament, perquè estèticament és bella, conceptualment senzilla, no dificulta la comprensió argumental i ajuda els cantants a projectar la veu, gràcies a una escenografia espectacular i al fet que no han de fer acrobàcies, ni queden

penjats de cap per avall, ni alçats amb grues hidràuliques. Té moments de veritable impacte com a recolzament de la música i el text, i no estalvia un cert grau d'espectacularitat en moments de nul·la acció dramàtica, amb unes projeccions durant el segon acte, en alguns casos bellíssimes. No és una producció que vulgui passar a la història i potser per això hi acabarà passant.» Ja està dit tot.

Muntatge del *Tristan und Isolde* de la Fura, al Liceu

Carta d'agraïment

Sebastià Coll Petitbò. ONG Apadrimax

Moltes persones aquests darrers mesos m'han anat parant pels carrers de Moià i m'han preguntat algunes coses relacionades amb aquell viatge que em va impactar tant. Alguns han mostrat interès a anar a fer un tipus de voluntariat, altres m'han animat a aconseguir nous reptes i objectius, altres simplement m'han demanat d'anar a l'Índia per turisme i fins i tot d'altres m'han parat per fer alguna que altra xerrada al poble. A tots ells, gràcies. A través dels vostres ulls, he vist energia, força i les ganes de convertir aquest món en un altre de molt millor. També dono les gràcies a tots aquells que durant tots aquests mesos m'heu anat llegint a la revista del poble. A tots.

Ara arriba un moment crucial en la meua vida. L'ONG Apadrimax, de la qual jo formo part i en sóc el president, hem treballat de valent i hem aconseguit arribar a un total de cinc-cents infants que s'han beneficiat dels nostres projectes.

Amb el nostre esforç, la nostra cons-

tància i, sobretot, amb els nostres somriures, hem estat al costat dels més desfavorits, nens que, encara avui dia, no disposen dels seus drets humans. Encara que el meu comunicat és un clam a la felicitat d'haver aconseguit la major part dels nostres reptes i objectius, també puc afirmar amb total convicció i certesa que la lluita pacífica contra la pobresa no arriba al seu final, ans al contrari. Em fa especial il·lusió anunciar-vos que l'any vinent estaré al Perú treballant d'infermer en un projecte amb més de cent nens orfes. Això em permetrà de veure la pobresa i estudiar-la a través dels meus propis ulls, i així tindrè la certesa de treballar amb les meves pròpies mans.

Altra vegada us torno a donar les gràcies, i també m'atriveixo a seguir-vos animant perquè, entre tots, contribuïm a generar canvis positius en la vida dels nens i, dia rere dia, contibuïm a defensar els drets dels infants dels països més desfavorits del món.

UNA MICA D'HISTÒRIA

Els tractors Fordson model «F»

Joan Carrera i Vilardell

Els tractors Fordson model «F», construïts entre 1917 i 1928, van ser els primers tractors reals dissenyats com a tals i venuts en gran quantitat als agricultors.

El model «F» va ser sens dubte el disseny més influent i comercialment important en la història del tractor i el seu impacte encara domina el disseny dels tractors convencionals.

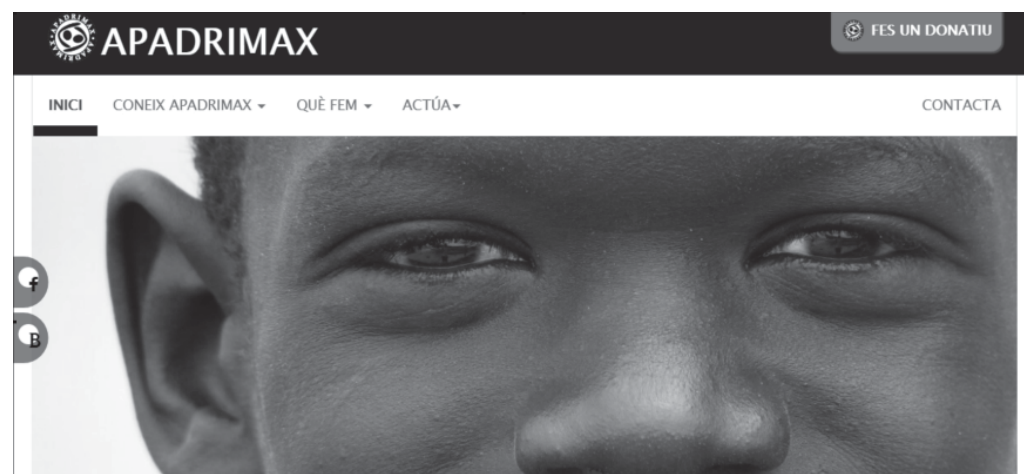
Des de 1917, el tractor agrícola Fordson va tenir un rol molt important en el canvi de la forma en què es va dur a terme l'agricultura i altres treballs. Els tractors van començar a reemplaçar els cavalls en el tir de l'arada. El seu ús va fer possible disminuir substancialment la mà d'obra esmerçada en el treball agrícola, així com la mecanització de tasques que tradicionalment es realizaven amb l'esforç d'animals com ases, bous o mules.

El tractor va resultar molt útil en el moment de realitzar treballs de transport, remolc, arrossegament o empenya, treballs estacionaris o de transmissió d'altres moviments amb la politja i la corretja per a fer funcionar la màquina de batre i altres.

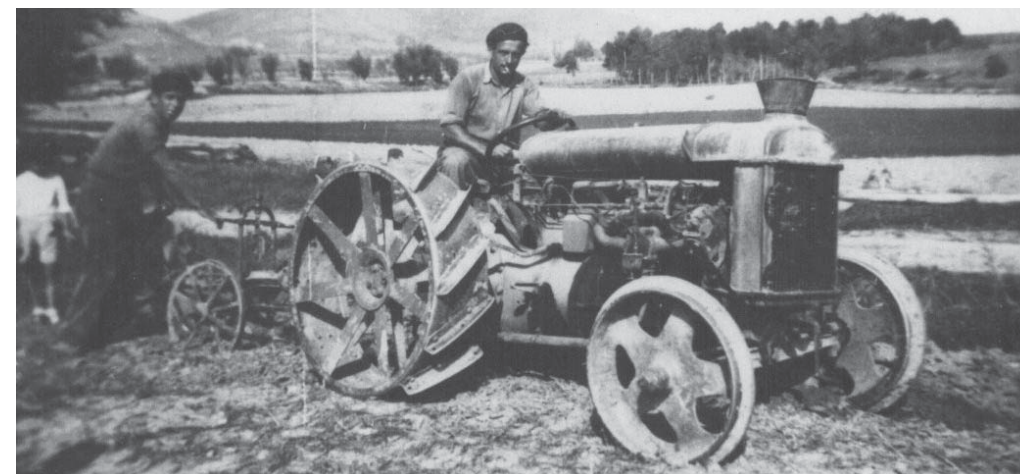
Aquests tractors Fordson no eren unes màquines perfectes, però eren molt durs, pràctics i fiables, alhora que van ser els primers a ser produïts a gran escala i els primers a estar a l'abast dels agricultors i dels ciutadans rurals.

Henry Ford deia que els seus tractors van ser la clau per a posar fi a la guerra i millorar la vida de la població, i potser això, al final, va ser una mitja veritat. Els Fordson han proporcionat suficients aliments per a la població del món i han ajudat a créixer de manera sostenible i han contribuït a millorar els nivells de vida més enllà del que ell es podria haver imaginat en 1917. En l'anàlisi final, efectivament, van ajudar a alleugerir les feixugues tasques dels agricultors i a marcar una època que va canviar el món.

El primer tractor Fordson es va vendre el 8 d'octubre de 1917 i fins a 1928 se'n van construir 552.799 unitats a la fàbrica de Dearborn, a l'estat de Michigan. En aquell moment tres quartes parts de tots els tractors als EUA eren Fordson model «F».

Pàgina inicial de la web Apadrimax.org

Enric Carrera Sañé, amb un Fordson model «F», al Masot (arxiu fotogràfic Nazari Alibés)

LLETRES

Una majòlica de sant Josep Calassanç

Marian Baqués

A Moià tenim racons bells, senzi-llament bells. Un és el pati dels Til·lers, dels Escolapis. Mireu l'arcada que uneix aquest espai amb la façana principal, a l'ombra de la paret de l'església. Dreçat a banda i banda de l'antic camí de l'Estany al seu pas pel que era el camp del Cuirater. Una majòlica que representa sant Josep Calassanç amb un infant al costat és damunt de l'arc. Un dit del mestre assenyala una plana d'un llibre obert. El fa llegir. Llegir sembla ser una de les principals tasques del mestre.

Llegir. Què és llegir? Què us sembla si enfilem el fet de llegir? No parlarem pas de la lectura, de per què és bo llegir.

Recentment he gaudit de nou d'una obra mestra de la literatura catalana: *Solitud*, de Víctor Català. Un llenguatge de privilegi amb algunes paraules que ja s'han esfumat del nostre lèxic. Em vaig trobar amb aquesta frase: «Tot se li havia empetitit, fins al punt de fer-lo semblar estrofet i enfarcit com un tarlà» (Barcelona 2008, p. 68). La paraula *tarlà* no em suggerí cap idea, llevat del que el context em donava a entendre. Fou després de consultar el diccionari que la frase m'adquirí ple sentit. *Tarlà* és un ninot de palla o roba embotida. La paraula adquiria significat per a mi.

En l'acte de llegir donem sentit —significat— a uns signes escrits. Comprenem. La conquesta de la lectura és una fita per als infants. «La lectura comença amb la percepció d'un conjunt de lletres, aquestes lletres les convertim en sons i acabem identificant el significat de les paraules.» Qui així s'expressa és una russa, L.S. Tsvétkova. Treballar el seu llibre *Reeducación del lenguaje, la lectura y la escritura* (Barcelona 1977, p. 259) m'eixamplà la visió del que és el fet de llegir.

En les dècades dels anys seixanta i setanta bona part de l'escola catalana bull de renovació. Nous aires atien el foc. Es pren com a punt de referència la bona escola de la Mancomunitat i de la República que l'any 39 va esclafar. Fer escola nova, centrada en l'infant, que tingui present tota la seva persona, que contempli àrees d'expressió, que surti al carrer... Teníem molt a fer. I es va fer. Avui l'escola catalana fa goig. És molt bona! En aquells inicis ens emmirallàvem, també, en Europa. L'escola de parla francesa ens era un referent. Mirem què diu Jocelyne Giasson sobre la lectura: «La lectura ha estat percebuda des de fa temps com un procés visual a través del qual un lector desxifra les paraules presentades per escrit. A partir de l'any 1980, la lectura és percebuda com un procés més cognitiu que visual, com un procés actiu i interactiu, com un procés de construcció de sentit i de comunicació» (*La lecture. De la théorie à la pratique*, Brussel·les 2005, p. 6).

Ja a casa nostra, Isabel Solé fou capaç d'oferir-ne una síntesi seriosa i científica. Diu: «Llegir és un procés d'interacció entre un lector i un text, procés mitjançant el qual aquell intenta obtenir la informació textual pertinent per als propòsits que han guiat la seva lectura» (*L'ensenyament de la comprensió lectora*, Barcelona 1987, p. 17).

Anem a un altre aspecte. Bàsicament hi ha dues maneres d'encarar l'aprenentatge de la lectura. L'una comença per la frase o la paraula, per anar-la trossejant en els seus elements constitutius; l'altra inicia pels sons o les síl·labes i va construint paraules i frases. La primera —global— troba el seu màxim exponent en Ovide Decroly (1871-1932); la segona —analítica— té en Maria Montessori

(1870-1952) la seva representant més genuïna.

A Uccle —una població adherida al gran Brussel·les— hi ha *L'Ermitage*, l'escola mare del moviment Decroly. Ens n'arriba un document on trobem escrit: «A l'escola primària, l'aprenentatge de la lectura es fa a partir de frases elaborades pels infants; aquestes frases aporten un esdeveniment que ha impressionat el grup, una anècdota que els ha fet riure, una descoberta científica que ha mobilitzat la seva atenció... Aquestes frases seran observades, analitzades, esmicolades amb la finalitat d'identificar-ne els elements constitutius» (*École Decroly. Cent ans sans temps*, Fondation Ovide Decroly, 2007).

Maria Montessori afirma: «L'escriptura prepara l'infant per a interpretar mecànicament la unió dels sons literals que componen la paraula que veu escrita. És a dir, l'infant ja sap llegir els sons de la paraula. Noteu que l'infant, quan compon les paraules amb l'alfabet mòbil, o quan escriu, té *temps per a pensar* en els signes que ha d'escollir o ha de fer; escriure una paraula comporta un temps llarg, comparat amb el que es necessita per a llegir-la» (*La descoberta de l'infant*, Vic 1984, p. 260).

No podem deixar d'esmentar Célestin Freinet (1896-1966). Ell també ens ensenyà —i molt!— a fer escola. És clau en el moviment de l'Escola Nova, que florí a co-

mençaments del segle XX i que ha renovat la nostra escola. Entre altres aspectes introduí la impremta a l'escola. Escriu amb L. Balesse: «Amb la impremta a l'escola, els menuts han començat a parlar a classe, a expressar-se, per mitjà de la paraula, la ploma, el llapis, la mímica. I aquesta expressió natural i espontània ha esdevingut l'eix essencial de tota la nostra pedagogia» (*La lectura a l'escola mitjançant la impremta*, Barcelona 1973, p. 34).

Voldríem tenir un record per l'escolapi Joan Profitós (1892-1954). Mestre i pedagog. Parlem especialment de la seva tasca com a creador d'un mètode de lectura. D'ell diu un escolapi vinculat al Moianès, el P. Claudi Vilà: «Com a parvulista va veure estès el mètode fononímic que preconitzava per a la lectura, aprofitant els avantatges de la globalització que tant fomentaren Decroly

i Claperède» (dins *Diccionario enciclopédico escolapio*, Salamanca 1983).

Les síl·labes són les unitats mínimes pronunciades que ens permeten de confeccionar paraules. Les poesies de Joana Raspall fan olor d'escola. La darrera estrofa de la seva poesia «Les síl·labes» fa així (*Petits poemes per a nois i noies*, Barcelona 2017, pp. 16s):

*Que tinguin més síl·labes
altres mots hi ha.
Ens cal, per comptar-les,
dits de l'altra mà.*

Fot. C.I.C. - Moià

Versos diversos...

Baltasar Fonts

Màrius Torres, poeta d'un gran lirisme, va morir a Puig d'Olena en 1942. Gairebé l'hauríem de reivindicar com a moianesenc —tot i que va néixer a Lleida en 1910—, ja que va ser al sanatori on va escriure la major part de la seva obra.

La seva poesia és, més encara que la d'Espriu, una meditació sobre la mort. Va ser un màrtir de la causa: era metge i a vint-i-cinc anys va contreure la tuberculosi als hospitals que freqüentava. Va morir set anys després. Ell pressentia la seva agonia i també la mort que patia col·lectivament el seu país en els convulsos anys de la guerra i la victòria dels enemics. No pot eludir ni oblidar aquesta mort sempre present. Sigui aquest poema un darrer homenatge en el 75è aniversari d'aquell any.

Alguns diuen que la poesia és un «diàleg amb els morts» pel que té de transcendent i lúcida. Llegiu aquest poema com si fos un poema d'amor i després penseu-lo com una interpel·lació amb la mort. No canvia gaire, no.

El país sense record

*La meva nau va per camins d'oblit
i troba en el mirall de cada platja,
com un fènix d'amor, la vostra imatge
clara de jorn, tenebrosa de nit.*

*Ales esteses al cop de l'oratge
s'inflen les veles turgents com un pit.
Aspra és la mar, igual que el meu neguit;
lluny és l'oblit, llarg el meu romiatge.*

*On trobaré un país sense record
dels vostres ulls tan cruels i tan blaus
per reposar-hi jo i el meu vaixell?*

*La nostra tomba serà el nostre port.
Àncores d'algues ens facin esclaus
d'aquell país que no podrà ser vell.*

Cementiri de Sant Quirze Safaja
(fot. C.I.C. - Moià)

Glossari

Fènix: imatge d'eternitat. *Oratge:* vent suau. *Turgents:* inflades. *Romiatge:* pelegrinatge.

MISCEL·LÀNIA

El pecat original a Sant Julià d'Úixols

Josep Lluís M. Picanyol

Quan, a l'estiu de 1970, la Rosa Maria i jo vam arribar al campament de la comunitat de Lanza del Vasto, feia pocs mesos que ens havíem casat. El campament era a Sant Julià d'Úixols, en el terme municipal de Castellterçol. Sabíem que tindria una durada de set dies, però, en realitat, teníem poca informació d'on ens ficàvem.

L'amic que ens hi portava, l'Andreu, ens havia parlat d'una comunitat al Rosselló, fundada per un deixeble de Gandhi, que cada estiu organitzava un campament a Catalunya. Les seves explicacions ens permetien d'imaginar una mena de tribu orientalista i pacifista que practicava el retorn a la natura. El paper d'inscripció ens demanava que portéssim només un bol, una cullella, una manta o

un sac de dormir i roba blanca per a la festa (!).

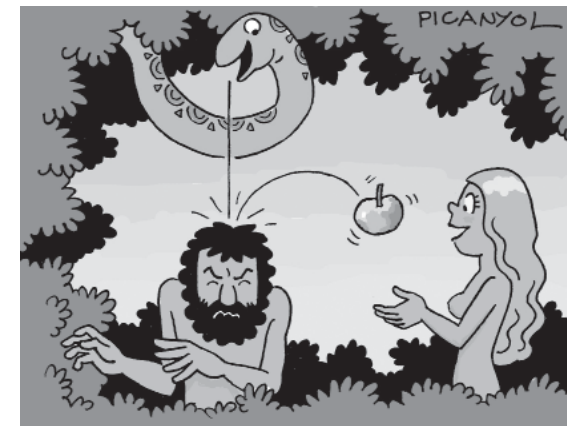
Algunes hores després d'arribar ens vam trobar formant part d'una imatge bíblica. Unes cent persones sèiem a terra en un prat verd, formant un semicercle. Davant nostre, dempeus, el patriarca de

la barba blanca, un home alt recolzat en un bastó de boix finament treballat per ell mateix, ens contemplava com si fos el nostre espectador. Darrere seu, els boscos, les muntanyes i el cel blau. Érem com israelites escoltant un profeta.

Entre els qui ens trobàvem davant Lanza del Vasto per primera vegada hi havia molta expectació. Quan es va posar a parlar, vam tenir una sorpresa: el deixeble de Gandhi es va posar a parlar del pecat original!

Per a mi, el pecat original era una faula. Els dibuixants de S.I. Artists se'n reien: «Quina emprenyamenta va agafar Déu perquè li havien robat una poma!» Jo, que admirava aquells dibuixants, pel seu art, però també per la seva cultura i erudició, vaig trigar temps a descobrir que

no eren tan cultes com em pensava. Però mentre Lanza del Vasto parlava, el pecat original anava prenent un aspecte nou, desconegut per a mi, que m'obligava a plantejar-me que potser no era una llegenda sinó una realitat; i no pas llunyana en el temps, sinó ben actual. No recordo

Lanza del Vasto

amb quines paraules va explicar el pecat original (encara que segurament les podríem trobar en algun llibre seu), però puc parlar de la base que aquelles paraules van assentar en mi. Contràriament a la idea ingènua dels dibuixants de S.I. Artists, el pecat que va introduir el mal en el món no va ser el robatori d'una fruita. Lanza del Vasto remarcava que l'arbre de la fruita prohibida era l'arbre del bé i del mal; o sigui que no era un arbre destinat a produir fruita per a ser menjada. L'acte de menjar és incorporar alguna cosa a nosaltres en sentit material. El nostre cos «adapta» els aliments a les nostres necessitats físiques. Però voler «adaptar» el bé i el mal a les nostres conveniències ve a ser com apropiari-nos del bé i el mal per a fer-ne l'ús que ens doni la gana, prescindint de Déu. Sí, som rebels, no ens agrada gens que Déu ens prohibeixi coses; encara que només sigui una, com va ser en el cas d'Adam i Eva. Ens rebenta que Déu ens digui: «El fruit d'aquest arbre no és per a ser menjat.»

Hi ha famosos intel·lectuals que diuen que és l'home qui ha de decidir què està bé i què està malament. El que em fa dubtar d'ells és que, quan diuen «l'home», no sé si es refereixen als milions d'homes que hi ha al món (ens posarem d'acord?)

La connivència dels poderosos

Miquel Fortuny Navarro. Biòleg

Quan l'any 1962 la biòloga Rachel Carson va publicar *Silent Spring* (Primavera silenciosa) i va denunciar les indústries químiques que fabricaven, entre altres pesticides, el DDT, va ser desacreditada per empresaris i grans indústries, amb la connivència d'un antic secretari d'Agricultura dels Estats Units: Ezra Taft Benson (1899-1994).

o a un suprem intel·lectual que trobarà la solució per als anhels de tota la humanitat.

Si bé les primeres conferències van ser de temes espirituals, Lanza del Vasto va anar exposant altres temes: una crítica de la societat moderna, seguida d'un elogi de la simplicitat de vida i de l'organització de comunitats; la lluita no-violenta, a l'estil de Gandhi; el significat de la festa i de la bellesa, etc. El manteniment del campament el fèiem els assistents, que podíem escollir entre diversos serveis: pelar verdures, anar a buscar aigua a la font (una llarga fila de gent amb garrafes, anava i venia de la font per un caminet), mantenir una rasa que servia de latrina, i moltes altres coses. També apreníem danses, a filar i teixir, a fer cistells, a treballar la fusta i... a cantar gregorià! En aquell campament, la Rosa Maria i jo vam fer bons amics, que hem conservat tota la vida. El campament es va donar per acabat amb una gran festa, l'últim vespre. Ja érem bons dansaires i bons cantors. Vestits amb roba blanca entorn de la foguera, molts de nosaltres redescobríem la Belleza, tan menyspreada pels intel·lectuals *progres* d'aquell temps. Com deia Lanza del Vasto: «La festa és important; en ella la comunitat es reconcilia.»

La van titllar de comunista, biòloga incompetent, mística, antipatriota, històrica, esotèrica, sentimental i panteïsta. La popular revista *Life* va contribuir al descrèdit amb escriure. Tot plegat, un gran desgavell.

El que va fer Carson fou demostrar, amb absoluta rotunditat, que aquests productes mataven animals i plantes, degra-

daven el medi ambient i perjudicaven la salut de les persones. Va mostrar al món que els interessos purament econòmics i la moral dels diners conduïen al pecat ecològic.

El mes de desembre del 2017 la premsa escrita i altres mitjans de comunicació es feien ressò que la Unió Europea s'havia doblegat als interessos de la multinacional Monsanto i al *lobby* de la indústria agroalimentària en renovar la llicència de l'herbicida glifosat, per cinc anys més, tot i el rebuig de milers de ciutadans, ben informats dels perniciosos efectes de l'herbicida.

S'havia posat en evidència que els informes de les dues agències europees (Agència de Seguretat Alimentària i Agència de Productes Químics) que havien assegurat la no toxicitat per als humans del glifosat, havien copiat, literalment, les conclusions dels informes de Monsanto, amb la qual cosa van mostrar una falta absoluta d'imparcialitat respecte a moltíssims estudis científics que advertien de l'elevada toxicitat (cancerígen probable en humans i inductor de moltes malalties cròniques) del *Roundup*, l'herbicida de Monsanto que té com a principi actiu el glifosat.

Monsanto és avui la primera empresa mundial de llavors transgèniques, posseeix una patent sobre plantes resistents als herbicides que cobreix plantes de blat de moro, blat, arròs, soja, cotó, remolatxa, colza, gira-sol, patates (varietat «new-leaf»), tabac, alfals, pomeres i vinya. La patent cobreix els mètodes de control de males herbes mitjançant l'aplicació de glifosat i les llavors resistents al glifosat.

No és el primer cas en què els interessos dels poderosos predominen sobre els dels ciutadans, la qual cosa mostra un evident desinterès i menyspreu per la salut de la biosfera. En LA TOSCA (núm. 762) vaig explicar que Dominique Bussereau, l'any 2006, aleshores comissari d'Agricultura i Pesca de la Unió Europea, es va oposar, menystenint-la, a l'opinió dels experts que advertien que la sobrepesca amenaçava la supervivència de la tonyina (Consell Científic de la Comissió Internacional per a la Conservació de les Tonyines de l'Atlàntic i Greenpeace).

Ramon Margalef, el nostre savi ecològic, escrivia (*La nostra biosfera*, 2012): «Els nostres sistemes econòmics són

també sistemes autopoietics (es mantenen i reproduïen per si mateixos), com els ecosistemes, i com ells, es crea informació (llegiu: poder i diners) que s'acumula preferentment en la part que ja conté més informació.» Això es coneix com l'efecte de sant Mateu, segons la paràbola que

apareix als Evangelis (de sant Mateu i de sant Marc): «A aquell que ja té molt, més li serà donat, i a aquell que té poc, fins i tot això li serà pres.»

És conegut que l'actual alcalde de Planoles, el micòleg Enric Gràcia, i jo tenim discrepàncies en alguns aspectes de la micologia, però cal felicitar-lo per la fita que Planoles hagi esdevingut el primer municipi català i el segon de la Unió Europea lliure de pesticides. Una iniciativa que els polítics del Moianès podrien copiar, en benefici dels seus habitants i d'una petita part de la biosfera, el nostre territori, que cal gestionar, tenir-ne cura, entendre i, sobretot, estimar.

Rachel Carson

BREUS

CDR Moià

El Comitè de Defensa de la República, de Moià, va organitzar una Festa Republicana, el dia 16 de desembre, amb una encartellada popular a la plaça del CAP; activitats infantils i vermut musical a la plaça del Colom; el Taller Alerta Solidària, a Can Carner, i la taula rodona «Per a què serveix un CDR?», entre altres activitats.

El dia 4 de gener, «I ara què?», una taula rodona «per a analitzar el moment polític postelectoral, una visió des del Moianès», amb la participació de Dionís Guiteras (Moià, ERC), Maria Tarter (Moià, PDeCAT), Ramon Vancells (Monistrol de Calders, CUP), David Vergés (Castellcir, sociòleg), Bernat Vila (Castellterçol, ANC) i Elvira Vilardell (Moià, periodista). L'acte, inicialment previst per a Can Carner, es va fer a l'Auditori de Sant Josep per a poder encabir-hi tot el públic.

Xerrada de Grégoire Ahongbonon

El dia 1 de desembre al vestre tingué lloc a l'Auditori de Sant Josep una trobada amb Grégoire Ahongbonon, fundador i president de l'Association Saint Camille de Lellis, que des de fa més de vint anys treballa, a través de diversos centres establerts a Benín, Costa d'Ivori, Togo i Burkina Faso, per acollir persones amb malalties mentals. L'acte era organitzat per Moianès Solidari, entitat que des del 2007 col·labora amb aquesta associació, mitjançant les aportacions dels socis, activitats i, molt especialment, amb la col·laboració d'ajuntaments de la nostra comarca.

Dia Internacional contra la Violència de Gènere

El 25 de novembre, a la sala del Casal es va fer una mostra d'art a càrrec d'un grup d'artistes contra la violència de gènere. En la inauguració es va llegir un manifest fet pels alumnes de l'Institut,

parlà l'alcalde, Dionís Guiteras, i hi hagué actuacions musicals de grups locals (La Rateta, Jud Joud i altres). Prèviament s'havien fet banderoles amb motius de denúncia.

Nou triomf per a Marc Pedrals

El moianès Marc Pedrals s'ha proclamat, l'any 2017, campió de la Copa Catalana de vídeo subaquàtic. Aquesta competició constava de tres proves, de temàtica lliure, organitzades pel club SPAS de Mataró, el centre de busseig Divers de Platja d'Aro i la Secció de Submarinisme del Club Nàutic Port de la Selva. Marc Pedrals, que hi participava com un dels representants del Club Subaquàtic Pallars, arrodoneix una temporada en què també ha guanyat el Campionat de Catalunya 2017.

Calendari de Modilianum

Un any més l'Associació Cultural Modilianum ha publicat el calendari per al 2018 de fotografies antigues, i ja en van setze edicions.

Cinema a Moià

El diumenge 17 de desembre, a les de la tarda, a l'Auditori de Sant Josep es projectà la pel·lícula *Tant per tant, sabates grosses!*, del director Ventura Pons, estrenada el passat setembre a Barcelona. Formava part del Cicle Gaudí per a la promoció del cinema català.

El dijous dia 4, a l'Ateneu La Pólvora es projectà la pel·lícula infantil *Santa Buddies* i, posteriorment, *Krampus, maldita Navidad*. Durant les pel·lícules es pogué comprar xocolata desfeta, entrepans, crispetes i begudes.

Exposicions al Casal

Durant el cap de setmana del 5 al 10 de desembre, la pintora Susana B. Rossi (la Susi de la Dietètica) exposà els seus quadres de pintura a l'oli.

Música i esport

El dissabte 10 de desembre tingué lloc a l'Auditori de Sant Josep el concert del quartet de saxos Kebyart Ensemble, organitzat per Joventuts Musicals de Moià.

Al pavelló poliesportiu tingué lloc el dia 23 de desembre un campionat infantil de tennis taula, des de les nou del matí, organitzat pel Tennis Taula Moianès.

Càritas Parroquial de Moià

El grup de Càritas Parroquial de Moià agraeix la col·laboració de tothom en el *Gran Recapte* d'aliments que tingué lloc

els dies 1 i 2 de desembre, amb un total de 4.157 quilos recollits. Varen ser molts els particulars, empreses, botigues, supermercats, entitats i voluntaris que hi participaren. També les poblacions de Monistrol de Calders i de Sant Quirze Safaja, totes dues de la comarca del Moianès, ens aportaren aliments. A tots ells el nostre més sincer agraïment, com també a tothom qui prengué part en el tió solidari. Al mateix temps volem regradar els qui col·laboren regularment durant l'any, sigui amb donatius econòmics o bé amb aliments. Moltes gràcies a tots per la vostra generositat.

PUBLICACIONS

Revistes

—**Bom!**, butlletí oficial de Moià, núm. 3 (hivern 2017), amb dues pàgines impreses de gran format.

—**L'Esplai**, butlletí de l'Associació de Gent Gran de Moià, núms. 245 (desembre

2017) i 246 (gener 2018), amb 4 pàgines de notícies cadascun.

—**La Calderina**, núm. 16 (desembre 2007), amb 44 pp. d'informació referida a Calders.

Diaris

Regió7

21-11-2017

«El centre de drons de Moià doblarà les instal·lacions amb tres nous mòduls. L'ampliació permetrà allotjar empreses i multiplicarà l'activitat formativa i de seminaris».

30-11-2017

«L'ANC Manresa omple deu autocars amb gent del Bages i el Moianès per anar a Brussel·les».

2-12-2017

«Neu a Moià i a Puigcerdà». «Horseball: nou i de Moià. El Moianès és una gran potència en un esport que cada cop té més adeptes», reportatge en la «Revista».

7-12-2017

«La Fira de l'Estany omplirà el municipi de productes artesans i activitats culturals». «L'Esport 7 i el Judo Moià es llueixen en la Copa Moianès. Uns cent judokes d'arreu de Catalunya van participar en el trofeu aleví».

9-12-2017

«L'Estany s'omple de visitants en una fira amb molta tradició i concentració d'actes. El certamen permetia descobrir dos indrets de referència: el claustre del monestir i la mina».

18-12-2017

«Un conductor begut xoca a Moià contra un arbre i dos vehicles. El cotxe va sortir de la calçada. El jove, veí del poble, va resultar il·lès». «Futbol: El Moià suma la primera victòria de la temporada (amb el Manresa B)».

27-12-2017

«Tres persones resulten ferides lleus en dos accidents a Moià i Sant Pere Sallavinera». «Moià es planteja reduir la velocitat i el volum de cotxes del nucli antic. El municipi elabora un Pla de Mobilitat Urbana i Sostenible per desenvolupar ens els pròxims sis anys. El parc automobilístic del poble és de 4.333 vehicles». «Moià construeix una semirotonda a la plaça

de Sant Sebastià». «El moianès Adrià Arnaus és reconegut com a millor golfista català de l'any. El reconeixement l'atorga l'Associació Catalana de Periodistes Jugadors de Golf des del 2015».

30-12-2017

«El col·lectiu moianès La Perrera crea un rap contra la violència de l'1 d'octubre. El vídeo del tema, estrenat a l'Ateneu de Moià, acumula gairebé 10.000 visualitzacions a YouTube».

EL PUNT AVUI+

25-11-2017

«Òpera "furera" estàtica. El director Àlex Ollé cedeix el protagonisme a la música en la seva versió de "Tristan und Isolde", de Wagner, que inicia dimarts la seva temporada al Liceu. Entre Padriusa i Ollé, la Fura dels Baus ha dirigit fins a set òperes de Richard Wagner».

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Yale Zhou, fill de Xiahoua i de Liuzhen, dia 13 de novembre.
Rut Torralvo Motta, filla de Jese i de Leticia Pamela, dia 2 de desembre.
Íria Márquez Cueva, filla de Daniel i de Carla, dia 6 de desembre.

Defuncions

Jaume Cirera Rius, de vuitanta-sis anys, dia 13 de novembre.
José Luis Jiménez del Barco Moreno, de seixanta-nou anys, dia 18 de novembre.
Montserrat Portet Vila, de noranta anys, dia 21 de novembre.
Ramon Canadell Cantó, de vuitanta-sis anys, dia 28 de novembre.

Rosina Armengol Clerch, de norantatres anys, dia 2 de desembre.
Engràcia Vilarrúbia Jané, de setanta-quatre anys, dia 2 de desembre a Barcelona (d'ascendència i vinculació moianesa).
Montserrat Costa Burés, de norantatres anys, vídua de Domingo Gómez, dia 14 de desembre.
Jaume Romeu Traveria, de vuitanta-set anys, dia 22 de desembre.
Josep Farràs Burdó, de noranta-sis anys, dia 25 de desembre (a l'Estany).
Leopoldo González Horcajo, de vuitanta-un anys, dia 29 de desembre.
Sebastián Moya Peiró, de vuitanta-sis anys, dia 1 de gener.

NECROLÒGIQUES

A reveure, Rosina Josep Ruaix i Vinyet

Rosina Armengol

El dissabte dia 2 de desembre del 2017 va morir a Moià, a l'edat de norantatres anys, la Rosina Armengol i Clerch.

Havia nascut el 12 de desembre de 1923 a Terrassa, filla de Feliu i de Consol. Tenia una germana més petita, Montserrat, que morí precisament a començaments del mateix any 2017. Educades a la ciutat vallesana en una escola de la línia Montessori, es van traslladar, amb tota la família, a Moià, l'any 1936, pocs mesos abans que esclatés la guerra civil. Les dues germanes, amb estudis elementals, van augmentar la seva cultura autodidàcticament i freqüentaren molt sovint la Biblioteca de Moià (a casa seva també es llegia molt).

La Rosina entrà a treballar a la fàbrica de Cal Comadran i hi esdevingué cap de les cosidores. En aquella època jove va fer teatre —jo la recordo, en el recentment inaugurat i avui desaparegut Teatre Viñas, fent el paper de Príncep (disfressada d'home, és clar) en *La Venta focs*—, va estudiar esperanto amb en Ramon Molera i va col·laborar en els primers passos de LA

TOSCA donant suport a la seva promoció a les ordres de Mn. Josep Estevadeordal. També va col·laborar en la nostra revista amb escrits esporàdics.

Més tard va formar part del Cor Parroquial, dirigit al principi per Mn. Josep Miralpeix, i va perfeccionar el seu català venint a classes a casa meua. Val a dir que hi entenia molt i m'esperonà a confeccionar el manual *Català fàcil*, que ha estat el meu producte de més èxit popular, encara disponible. Com a fruit del seu coneixement de la nostra llengua, en va donar lliçons a l'escola pública moianesa. En complir seixanta anys i essent soltera, va passar a viure a l'Hospital-Residència de la Vila de Moià, on s'ha estat uns trentatres anys. Probablement era la degana d'aquesta entranable institució assistencial.

Noia i dona dotada de caràcter afable i religiós, va ser zeladora del Rosari Vivent, un grup piadoso moianès fundat per sant Francesc Coll i Guitart quan era vicari de Moià (vers l'any 1839) i futur fundador de la congregació de Germanes Dominiques de l'Anunciata, juntament amb la moianesa Rosa Santauegènia i Coll, que en fou la primera superiora general. La Rosina, quan vivia a la Residència, a vegades va haver de fer d'auxiliar en el servei religiós de la casa, missió que complia amb tot encert.

El funeral per l'ànima de la Rosina es va fer, amb molta serenitat, a l'església parroquial de Moià el dilluns dia 4 de desembre. La seva neboda Teresa hi llegí una evocació molt escaient.

Com que compartim la mateixa fe i la mateixa esperança cristianes, t'acomio, Rosina, dient-te «a reveure».

Montserrat Costa Burés

Eduard Gómez Costa

Montserrat Costa

No endevino les paraules, no trobo cap frase adient. Tinc el cap ple de records i no aconsegueixo endreçar-los. Sona el telèfon i penso que et falta alguna cosa i que encara he d'anar a comprar-la. I les tardes, llargues com un dia sencer, s'omplen d'imatges nítides i clares, de les converses i dels retrets, de les mirades i dels advertiments, de tu, i de la teva presència inesborrable.

Em preguntes com estan els nens, si l'Imma es troba bé, o si penso a trucar al Domènec. És clar que estan bé, mama: ¿no els veus que macos que són, i trapeelles, i xerraires també, com tu? I l'Imma ja t'ho explicarà, tots estem bé, i el Domènec trucarà aviat, ja ho veuràs.

I és que no trobo el moment per a parlar-te de mi, però tu ja em veus i em saps entendre. No cal que et doni detalls. Sempre has tingut facilitat per a veure més enllà de la façana, copsar l'ànima dels qui t'envolten, destacar-ne les virtuts, i no cal dir-ho, satisfer totes les demandes, respondre totes les preguntes i donar consol quan el necessitàvem.

Ara és el que ens manca... Sense tu la vida és més dura, més difícil, menys divertida. Amb tu passàvem bons moments, agraïts per la teva conversa sincera, per la teva actitud engrescadora, fins i tot quan no et trobaves bé. I com podríem descriure't, mama, si ho eres tot per a nosaltres: una confident, una amiga, una companya, una dona que ens acaronava, un sentiment a flor de pell...?

I és cert que no trobo les paraules per a descriure't, ni per a expressar què sento per tu. Però sé que t'agradaria que reproduís aquell poema que et vaig escriure fa molt de temps, quan tu i jo vivíem plegats, sols com dues ànimes solitàries, però feliços d'haver-se trobat i de compartir amb molta gent les ganes de viure i d'existir que sempre ens has transmès.

És per a tu, mama, i no l'escric només jo; saps que molta gent t'ha estimat i t'estima encara. I tant per a ells com per a mi, aquestes paraules són només un reconeixement de la teva persona i de tot el que has representat per als qui hem tingut el plaer de conèixer-te i el privilegi d'estimar-te.

*Ella és el meu mirall,
el meu repòs, de vegades.
Em mira i no em vol cap mal,
em veu créixer i em veu caure.*

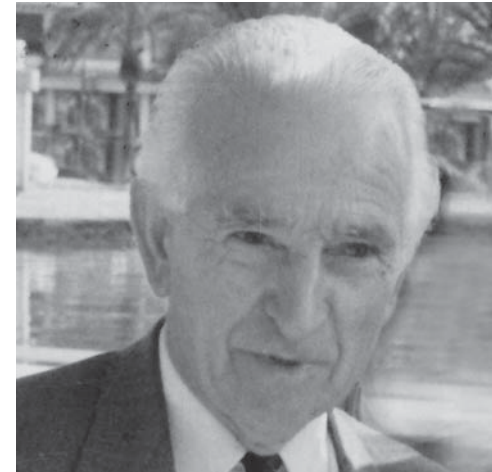
*Jo sóc els seus braços llargs,
la seva claror de dia,
el seu olor de carrer,
el seu cafè del migdia.*

*Ella és el meu esperit,
la discussió preferida.
El cor i la sang al pit,
l'amor, l'amistat, la vida...*

*Jo sóc el seu fill petit
i no cal que us la presenti.
El meu és el seu neguit,
la meva pau, el seu premi.*

En record de Josep Farràs i Burdó

M. Estany Esparó

Josep Farràs i Burdó

La matinada del dia de Nadal va deixar-nos per a viure la Vida Plena en Josep Farràs i Burdó. El pare, l'avi i l'avi gran per als seus besnéts.

Havia nascut a l'Estany el 26 d'octubre de 1921 i la seva vida va transcórrer al poble. Va ser carter i mentre feia el servei militar el va suplir la seva mare (l'àvia Margarida). La feina era moguda, ja que s'havia d'anar cada dia a Moià a buscar el sac de correus i els encàrrecs a la farmàcia, tintoreria, etc. La feina va tornar a les seves mans un cop acabat el servei. Aleshores hi anava en bicicleta, després va arribar una Guzzi, una Rieju, un 600 i un 1.400. Van ser molts anys de carter. En arribar a vint-i-cinc li varen regalar una placa commemorativa i continuà fins que

es va jubilar. Val a dir que també s'encarregava de distribuir LA TOSCA als subscriptors estanyencs.

L'any 1949 va casar-se amb Eulàlia Purí i van tenir dos fills: el Josep i el Salvador (e.p.d.). Alhora van obrir una carnisseria. La mare Eulàlia va morir en 1985 i això va ser-li un cop molt fort.

Passat un temps va ser jutge de pau de l'Estany i a les tardes s'havia acostumat a passar un parell d'hores a l'Esplai de Moià i seguir les excursions que s'anaven fent; això, juntament amb la família, el va ajudar a continuar endavant.

Quant tenia més de vuitanta-cinc anys va començar a patir demència senil, malaltia que li impedia de sortir de l'Estany. Anava empitjorant a poc a poc, però la fortalesa del seu cos feia que pogués caminar matí i tarda. En els últims anys tot el poble, a qui estem molt agraïts, estava al cas de si anava cap a llocs que no li eren habituals: el feien tornar o bé ens avisaven. Els darrers temps també portava un aparell GPS per a saber on es trobava en cada moment, i així fins a una setmana abans de morir.

Durant la seva vida el tema cultural —comèdies, pastorets, pessebre vivent, tot el que es feia— formava part d'ell i el trobàvem en un costat o l'altre, i treia les coses antigues que en altre temps havia tingut a casa i que li agradaven tant.

Ara ja no el veiem, però la família, tots, el tenim molt endins i el recordarem sempre i sabem que el seu pas per aquí la terra ha deixat empremta i ara ja gaudeix amb els qui l'estimaven al cel.

Avi, una forta abraçada de tots.

GENT
OPINIÓ
CULTURA
MOIANÈS
POLÍTICA
CRÒNICA

Subscriu-vos a

La Tosca

Ramon Canadell (1931-2017)
Josep Font

Ramon Canadell

En Ramon Canadell i Cantó va néixer a la Mànegua, a la mateixa casa on va viure gairebé tota la vida, fins als darrers temps, quan va començar a fer els àpats a l'Hospital-Residència de Moià i d'on ja no es va poder moure per manca de mobilitat. En Ramon Canadell pertany a aquella tipologia de persones que, per damunt de tot, han estat uns moianesos coneguts i populars entre els veïns.

LA TOSCA el va entrevistar el gener del 2014 (número 742) i per això ha semblat oportú, amb motiu del seu decés, recordar el seu itinerari vital. De nen, conservava la imatge d'una crema de llibres als Escolapis durant la guerra civil i la fita de com, a dotze anys, l'any 1942, va anar a treballar a cases de pagès a guardar vaques: Castellnou, Bossanya, el Rourell i la Caseta d'en Fermí, on anava els estius. En aquell temps, només Bossanya disposava de llum, ens deia. Les altres cases no tenien ni llum ni, és clar, aigua corrent. També va fer de ferrer a Cal Quirze durant cinc anys. Posteriorment va treballar amb una colla de Caldes de Montbui enllam-

bordant el carrer Sant Sebastià i la Mànegua.

En Ramon Canadell només va ser fora de Moià durant setze mesos, per fer el servei militar, que li va tocar fer a l'Àfrica. Recordava com els donaven fuetades per parlar en català. «Els catalans érem els qui rebíem més», explicava. Retornat a Moià, va anar a treballar de «recader» amb el Monsech, a Cal Cintet. Durant anys, els 365 dies de l'any feien la «ruta de la llet»: recollien els pots de la llet als camins de les cases de pagès, a la vora de la carretera. Seguien les cases de pagès de l'Estany, Moià, Collsuspina, Castellterçol, Sant Quirze, Sant Feliu i Caldes. Les lleteres eren de vint-i-cinc litres. A Caldes els agafaven els pots. Mentrestant, anaven a Barcelona a recollir paquets i després, pujant, tiraven des del camió en marxa els pots buits de cada casa.

Els diumenges que no treballava feia de cobrador de les assegurances «Montepío», i també va fer de representant de la Societat General d'Autors i per això havia d'anar a tots els concerts, fet que li va permetre conèixer artistes com La Trinca o l'Antonio Molina.

En Ramon Canadell va ser, durant vint-i-cinc anys, el Pollo de Moià. Li ho va oferir en Joan Estevanell, i el pare Llogari Picanyol li va explicar tot el què significava el personatge. Tenia clar que el Pollo era un botxí i havia d'empaitar la canalla i explicava moltes anècdotes que li havien succeït fent de Pollo pels carrers de Moià. Considerava que el Pollo, ara, està mancat de vida, com si li faltés expressió i sentit.

En Ramon també va ser trenta anys membre de la Creu Roja. Rememorava altra vegada la guerra civil, dient que van posar l'escut de la Creu Roja a l'església de l'Hospital, tapant la rosassa, i que van arriar banderes de la Creu Roja a la façana, salvant així aquella església de la crema.

En Ramon Canadell va ser, finalment, una persona de teatre, que va viure molts dies al Casal. Va conèixer el teatre quan només era interpretat per homes, i de quan van començar a interpretar obres dones i homes junts, l'any 1961.

La guerra, el servei, cases de pagès sense llum, pots de llet, el Casal... I en Ramon va acabar el seu itinerari vital just allà on van posar l'escut i la bandera de la Creu Roja per a evitar una crema en una època convulsa.

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

NOVEMBRE 2017

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	13,5	5,1	9,3	2	0	8	W	4,8	
De l'11 al 20	13,9	3,5	8,7	6	0	4	W	0,0	
Del 21 al 30	12,8	3,0	7,9	7	1	2	W	0,0	4,8

DESEMBRE 2017

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	7,8	-1,0	3,4	4	0	6	W	0,2	
De l'11 al 20	7,6	0,9	4,3	2	2	6	NW	5,0	
Del 21 al 31	9,9	1,6	5,7	4	0	7	NW	2,6	7,8

COMPARATIVA NOVEMBRE-DESEMBRE 1917 - 2017

	Nov. 1917	Nov. 2017	Des. 1917	Des. 2017
Mitjana de les màximes	11,7	13,4	4,5	8,5
Mitjana de les mínimes	2,9	3,9	-1,9	0,5
Temperatura mitjana	7,3	8,6	1,3	4,5
Màxima absoluta	19	18,6	10,0	13,9
Mínima absoluta	-3,0	-1,4	-9,0	-4,4
Pluja mensual	37,3	4,8	217,7	7,8
Pluja màxima en un dia	24,4	4,8	72	3,2
Dies de pluja	3	1	19	6
Dies de neu	0	0	6	1

ANY 2017

	MITJANES			MÀXIMA ABSOLUTA	MÍNIMA ABSOLUTA	PRECIPITACIÓ (LITRES)	PRECIPITACIÓ MÀXIMA	PLUJA (DIES)	NEU	PEDRA	TESIMPESTA	BOIRA	ROSADA	GEBRADA
	MÀXIMA	MÍNIMA	MITJANA											
Gener	8,1	0,3	4,2	14,7	-6,0	31,0	9,8	9	1			6	5	9
Febrer	11,7	3,7	7,7	18,3	-1,1	96,5	61,6	7	1			4	11	1
Març	15,9	5,7	10,8	22,0	-0,6	100,8	44,8	6	1		2		9	
Abril	17,2	6,3	11,7	21,9	-0,4	78,4	20,0	10		1	4	2	8	1
Maig	21,3	10,6	15,9	28,4	3,9	26,2	16,6	6			2	1	2	
Juny	27,2	16,2	21,7	32,7	11,5	41,4	15,6	10		1	3		2	
Juliol	28,4	16,6	22,5	32,7	9,6	12,0	6,2	3			3	1	2	
Agost	27,9	17,6	22,8	34,9	10,0	41,4	20,2	8			1		2	
Setembre	21,9	11,9	16,9	28,4	5,9	59,0	33,6	12			2		18	
Octubre	20,6	11,2	15,9	27,7	6,1	55,4	37,2	2				2	28	
Novembre	13,4	3,9	8,6	18,6	-1,4	4,8	4,8	1			1	1	13	9
Desembre	8,5	0,5	4,5	13,9	-4,4	7,8	3,2	6	1			3	4	12
Any 2017	18,9	8,5	13,8	34,9	-6,0	554,7	61,6	80	4	2	18	20	104	32

Les dades meteorològiques de Moià actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, MeteoMoia.cat. També es pot seguir al Twitter: @MeteoMoia, i al Facebook: [Meteo.Moia](https://www.facebook.com/Meteo.Moia).

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **15 de febrer**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

Sant Antoni, 14
08180 MOIÀ

Tel. 93 830 03 02